GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV — LJUBLJANA — 27. MARCA 1963 — LETO XIII. ŠTEVILKA 8

PROSVETNI DELAVEC

Izpopolnjevanje učnega in vzgojnega kadra

Reforma šol, razvoj družbenega upravljanja in osamosvajanje šol in varstvenih ustanov kot samostojnih zavodov, z vedno bolj razvitimi elementi samoupravljanja kolektivov, so povzročili vrsto problemov in odprli številna nova vprašanja. Eno izmed teh vprašanj, ki je prav gotovo v ospredju sedanje šolske in vzgojne problematike, je vprašanje izpopolnjevanja učnega in vzgojnega osebja. Na eni strani zahteva reforma šol poglobljeno in razširjeno strokovno znanje ter tekoče spremljanje napredka in razvoja znanosti, na drugi strani pa postavlja osamosvajanje šol zahtevo spoznavanja naših družbenih zakonitosti, družbeno-ekonomskih razmer in socialističnega razvoja naše države.

Da je vprašanje izpopolnjevanja danes že naravnost pereče, nam dokazuje pritisk in zahteva številnih šolskih kolektivov, ki čutijo, da brez izpopolnjevanja ne morejo biti kos sedanjim nalogam. Tudi dejavnost zavodov za prosvetno-pedagoško službo skupaj z republiškim zavodom za napredek šolstva je v mnogem usmerjena prav v to problematiko. Kot organizatorji in iniciatorji raznih predavanj pa se pojavljajo še delavske univerze, SZDL, sindikalne podružnice, strokovna društva in drugi. Prav to pa vnaša v sicer zelo enotno problematiko precej nereda in nesistematičnosti. Vprašanje izpopolnjevanja učnega osebja pa je preveč pomembno in važno, tako za šolo kot za družbo, da bi ga še smeli prepustiti trenutnemu reševanju in iniciativnosti, ne da bi imeli izdelan jasen in temeljit program, kaj dejansko hočemo in kaj moramo dati ljudem v kolektivih.

Brez načrtnega izpopolnjevanja učnega osebja na šolah in vzgojnega osebja v varstvenih ustanovah ter domovih ne moremo pričakovati potrebnega napredka v njihovem delu. Zato bo treba čimprej izdelati enoten načrt izpopolnjevanja za vso republiko, v katerem morajo biti zajeti sistem, vsebina, oblike in načini izpopolnjevanja. Načrt izpopolnjevanja bi moral zajeti prav vse učnovzgojne ustanove, od varstveno vzgojnih ustanov, osnovnih šol z razrednim in predmetnim poukom, vseh šol druge stopnje do vzgojnih domov. Posebej bi bilo treba izdelati programe še za upravitelje šol in prosvetno pedagoške svetovalce.

Vsebinsko naj bi načrt vseboval:

1. pedagoški del,
2. družbeno politični in ideološki del,
3. strokovni del.

Podrobno naj bi bile navedene tudi oblike izpopolnjevanja z upoštevanjem vseh dosedanjih oblik, ki so že dale pozitivne rezultate.

Načrt izpopolnjevanja bi moral biti dan v javno razpravo, končno pa naj ga sprejme Svet za šolstvo LRS kot priporočilo ali celo kot predpis o obveznem izpopolnjevanju pedagoškega kadra, kar predvideva tudi splošni zakon o šolstvu.

Razen vprašanja rednega izpopolnjevanja kvalificiranega kadra pa bo treba še dosledneje rešiti vprašanje izpopolnjevanja tistega učnega in vzgojnega osebja, ki nima ustrezne pedagoške in strokovne kvalifikacije. Vsem tem bodo morale šole in sveti za šolstvo z ustreznimi olajšavami in štipendijami omogočiti izredeni študij, da bodo dokončali šolanje na ustreznih kadrovskih šolah. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi ostali tisti kadri, ki so dolga leta nosili breme šolskega dela in vzgoje ter niso imeli možnosti študija, zaradi objektivnih razmer v našem šolstvu, brez ustreznih kvalifikacij. Vsem tem, zlasti učiteljem na našem podeželju, moramo omogočiti, da bodo svoje delo v bodoče opravljali z ustreznimi kvalifikacijami.

Branko Božič

USTANOVLJEN JE SINDIKAT DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Dejavnost družbenih služb uskladiti s potrebami skupnosti

Naprej razvijati socialistične družbene odnose, osnovane na družbenem samoupravljanju in delitvi po delu – ena poglavitnih nalog sindikata tudi v bodoče

12. t. m. je bil v Beogradu na kongresu Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev sprejet sklep o združitvi tega sindikata z ostalimi tremi — sindikatom zdravstvenih, kulturnih, in delavcev javnih služb — v en sindikat: Sindikat delavcev družbenih dejavnosti. Še istega dne popoldne je bil ustanovljen novi sindikat, ki bo imel preko 5300 podružnic in okrog 450.000 članov.

Ustanovnemu kongresu novega sindikata so poleg 459 delegatov prisostvovali nekateri gostje, med njimi predsednik Centralnega sveta sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović-Tempo, član Zveznega izvršnega sveta Moma Marković in drugi.

Uvodni referat o nekih problemih družbenih služb in nalogah sindikata je imel dotedanji predsednik sindikata uslužbencev državnih organov in družbenih služb Milo Jovičević.

13. t. m. je kongres nadaljeval delo; razen številnih diskutantov je govoril tudi tov. Vukmanović in podrobneje očrtal stanje v posameznih družbenih službah in nekatere naloge s tega področja. Kongres je nato sprejel statut Sindikata delavcev družbenih služb Jugoslavije in pa resolucijo o prihodnjih nalogah; izbral je novi centralni odbor, ki šteje 85 članov, predsedstvo 19 članov, katerim predseduje Krste Markovski, podpredsednik je ing. Tone Tribušon s še dvema članoma ter sekretarjem.

Danes objavljamo resolucijo, ki so jo sestavili na podlagi referatov in diskusije.

Gostje na I. kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije — v sredini Svetozar Vukmanović-Tempo, predsednik Centralnega odbora Zveze sindikatov FLRJ

RESOLUCIJA

Sindikat delavcev družbene dejavnosti Jugoslavije bo nadaljeval tradicije združenih sindikatov, razvijal svojo aktivnost v pogojih stalne krepitve vloge delavskega razreda in velikih družbeno-ekonomskih sprememb naše skupnosti.

Spremenjeni družbeno-ekonomski odnosi omogočajo delavcem, zaposlenim v družbenih dejavnostih, da skupno organizirajo svoje delo in vplivajo na formiranje sredstev ter samostojno delitev po načelu »od slehernega po njegovih sposobnostih — vsakemu po njegovem delu«. Družbene dejavnosti se vse bolj osvobajajo administrativno-proračunskega načina financiranja in centraliziranega plačilnega sistema. Tako se vedno bolj usklajuje interes družbene skupnosti in posameznika.

I.

Kongres ugotavlja, da postajajo vloga, značaj in funkcija sindikata ter njegove naloge vse širše, odgovornejše in zapletenejše. Številčnost družbenih služb, heterogenost po značaju njihovih funkcij in nalog ter njihova povezanost in vpliv na raznovrstne probleme gospodarstva in prebivalstva, težnje k izenačevanju družbeno-ekonomskega položaja posameznih dejavnosti in delovnih ljudi s položajem gospodarskih dejavnosti in v njih zaposlenih delavcev — vse to kaže na zapletenost in obseg nalog sindikata, njegovih organizacij in članstva.

Kongres je mnenja, da je v sedanjih pogojih naloga sindikata predvsem v tem, da s svojo dejavnostjo doprinese k razvijanju socialističnih družbenih odnosov, osnovanih na družbenem samoupravljanju in delitvi po delu; da svojo družbeno dejavnost še tesneje poveže s potrebami in interesi skupnosti in vseh delovnih ljudi, da usposablja svoje članstvo za uspešno opravljanje funkcije upravljanja, da naprej razvija delo družbenih služb ob racionalnem trošenju družbenih sredstev — da z vsem tem vzporedno rešuje naloge pri nadaljnjem izboljševanju pogojev življenja in dela svojih članov.

Sprejemajoč referat o nekih problemih družbenih dejavnosti in nalogah sindikata ter na osnovi razprav na izrednih kongresih združenih sindikatov, kakor tudi na prvem kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, poziva kongres vse organizacije in članstvo, da svojo aktivnost še bolj prilagodijo pogojem našega socialističnega razvoja.

II.

Kongres ugotavlja znaten napredek v razvoju družbenih dejavnosti pri naporih za izboljšanje materialnih in družbenih potreb delovnih ljudi naše dežele.

Vendar je družbeno-ekonomski razvoj odprl vrsto novih problemov, ki prihajajo v različnih okolnostih različno do izraza.

Obstoječe oblike formiranja sredstev za družbene dejavnosti predstavljajo začetek iskanja ustreznih oblik, ki bodo omogočile vsaki družbeni dejavnosti pripadajoči del družbenega proizvoda, sorazmerno njenemu doprinosu skupnosti. Te oblike pa vsebujejo — ker temelje še vedno na proračunski osnovi — vrsto slabosti, kot neopravičljive podražitve uslug, neusklajene odnose osebnih dohodkov in sredstev za družbeni standard s skladi med posameznimi skupinami; posameznim družbenim službam niso zagotovljena tista sredstva, ki bi skladno z njihovim doprinosom zadovoljila družbene potrebe; dosedanji način vlaganja sredstev za razvoj dejavnosti je pomanjkljiv; nezadostno je število kadrov; nezadovoljivo sodelovanje kolektivov pri odločanju o vlaganju in delitvi sredstev; odsotnost javnosti pri reševanju aktualnih vprašanj itd.

Kongres je ugotovil, da organi družbenega upravljanja še vedno ne obvladujejo dovolj ta vprašanja, kar ima za posledico nerealno postavljanje tarif, režijskega dodatka, ceno posameznih uslug, dotacij ipd.

Ocenjujoč dosedanje rezultate na tem področju kot začetne, smatra kongres, da morajo sindikalne organizacije aktivno sodelovati v izgrajevanju ustreznih oblik formiranja sredstev in si prizadevati, da postanejo cene uslug družbenih dejavnosti osnova njihovega planskega razvoja, skladno s potrebami in možnostmi skupnosti. V ta namen so potrebna raziskovanja izgrajevanja sistema, formiranja, evidence in kontrole cen uslugam družbenih dejavnosti.

III.

Večje število ustanov družbenih dejavnosti je doseglo pri usvajanju stimulativnih oblik delitve osebnega dohodka lepe uspehe. Pri delitvi osebnih dohodkov po rezultatih dela je narejena vsestranska analiza organizacije poslovanja in obstoječe delitve dela, uspešnosti opravljanja posameznih nalog, odnosa kolektiva in posameznika do skupnih nalog itd. V praksi uporabljene stimulativne oblike delitve osebnih dohodkov so vplivale na doseganje večjih rezultatov in zboljšanje kvalitete dela, ob izraziti tendenci zmanjševanja delovnih mest in prihranka pri stroških poslovanja.

V večjem številu ustanov pa je proces delitve dohodka po delu še vedno na začetku svojega razvoja. Mnoge ustanove se še niso orientirale k izvajanju novega sistema, kaj šele k utrjevanju in izgrajevanju dolgoročne politike notranje delitve.

Na osnovi dosedanjih izkušenj je kongres mnenja, da je izgradnja in izpopolnjevanje mehanizma notranje delitve v ustanovah družbenih dejavnosti daljši proces. Kongres nalaga sindikalnim organizacijam nalogo, da skupno z ostalimi družbeno-političnimi činitelji v delovnem kolektivu in izven njega, s pomočjo strokovnih služb in strokovnih kadrov v ustanovah, zbirajo in posredujejo vse pozitivne izkušnje iz prakse pri uvajanju stimulativnih oblik delitve osebnih dohodkov, razvijajoč pri tem študijsko iskanje meril za ugotavljanje rezultatov dela.

IV.

Kvalitetno nov položaj delovnih ljudi v družbenih dejavnostih je pokazal konstruktivne težnje k izboljševanju družbenega standarda, povečanju osebnih dohodkov in večjemu vlaganju v objekte družbenega standarda.

Kongres smatra, da so ta gibanja na področju osebnega standarda doprinesla k usklajevanju osebnih dohodkov delavcev družbenih dejavnosti in delavcev v gospodarstvu.

Zaradi pomanjkljivosti v sistemu delitve so se pojavile nekatere neskladnosti v odnosih osebnih dohodkov in sredstev za družbeni standard med posameznimi družbenimi dejavnostmi oziroma družbenimi dejavnostmi in gospodarstvom, dalje v odnosih med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki, med posameznimi kategorijami delavcev ipd.

Kakor so bili delovni kolektivi že doslej aktivni pri izboljševanju osebnega in družbenega standarda, jim kongres nalaga tudi za naprej, naj se trudijo za takšno gibanje realnih osebnih dohodkov in izboljšanje družbenega standarda, da se bodo zmanjšale neskladnosti v materialnem položaju med družbenimi dejavnostmi v celoti in gospodarstvom, kakor tudi med posameznimi vejami družbenih dejavnosti, temelječ poboljšanje osebnega in družbenega standarda predvsem na doprinosu ustanove in posameznika k zadovoljevanju potreb družbene skupnosti.

V.

Kongres ugotavlja, da rastejo organi samoupravljanja v družbenih dejavnostih v nosilce nalog ustanove in njenega razvoja.

Vzporedno z razvojem družbenega samoupravljanja pa se opaža nezadostna povezanost organov družbenega upravljanja s koristniki uslug ustreznih družbenih dejavnosti in organov samoupravljanja z delovnim kolektivom. Delo teh organov ni dovolj pod vplivom in kontrolo javnosti.

Kongres smatra, da je ena izmed osnovnih nalog sindikata nadaljnje razvijanje sistema družbenega samoupravljanja, krepitev in razvijanje demokratičnih odnosov v ustanovah in ustvarjanje pogojev za neposredno sodelovanje delovnih kolektivov pri upravljanju in odločanju.

Kongres poudarja poseben pomen statuta, pravilnika, pravil in drugih samoupravnih aktov, s katerimi se ureja organizacija ustanov in njeni notranji odnosi, ter poziva svoje organizacije, da še naprej aktivno sodelujejo pri tem.

VI.

Delovni kolektivi imajo na področju družbenih dejavnosti pomembno in odgovorno vlogo pri razvijanju socialistične zavesti delovnih ljudi, kakor tudi pri afirmaciji socialističnih pojmovanj v teh dejavnostih.

Aktivnost sindikata delavcev družbenih dejavnosti je usmerjena v ustvarjanje družbeno političnih in materialnih pogojev za hitrejši razvoj prosvete, znanosti, kulture, zdravstva in drugih družbenih dejavnosti s ciljem nadaljnjega razvijanja socialističnih družbenih odnosov in vsestranskega razvoja delovnega človeka.

V sedanjih družbenih pogojih pa se poleg pozitivnih rezultatov javljajo tudi razne slabosti in negativni pojavi, ki pridejo do izraza v različnih nerazumevanjih, v rezerviranih stališčih in odporu nasproti procesu novih družbeno-ekonomskih odnosov in osamosvajanju delovnih kolektivov tega področja. Razen tega naletimo na pojave lokalizma, pomanjkljivega medrepubliškega sodelovanja in nezadostnega vraščanja nacionalnih kultur v našo socialistično skupnost.

Kongres v celoti sprejema stališča tovariša Tita v njegovih nedavnih govorih in smatra, da morajo sindikalne organizacije in forumi sindikata delavcev družbenih dejavnosti posvetiti največjo pozornost idejno političnim vprašanjem, odstranjevanju slabosti in negativnih pojavov v našem družbenem razvoju, izgrajevanju moralno-etičnega lika delovnega človeka — s pomočjo in sodelovanjem ostalih družbeno-političnih činiteljev.

VII.

Kongres je mnenja, da zahtevajo novi odnosi od sindikata posebno aktivnost za organizacijsko-politično izgradnjo in prilagojevanje metod dela organov in organizacij.

Težišče dela je treba predvsem usmeriti h krepitvi in usposabljanju podružnic in občinskih odborov. Podružnicam je treba nuditi stalno in sistematično pomoč, da bi se organizacijsko in kadrovsko usposobile za zelo odgovorne in zapletene naloge.

Občinski odbori sindikata dobivajo v pogojih znatno povečanega števila članstva v občini ustrezno množično osnovo za razvijanje svoje aktivnosti. S krepitvijo njihovih funkcij in nalog ustvarjajo delavci družbenih dejavnosti neposrednejši kontakt s potrebami, zahtevami in problemi komune. Z aktivnim sodelovanjem pri reševanju teh vprašanj imajo neposreden vpliv na razvoj komune, za skladno zadovoljevanje potreb.

Obstoj okrajnih (mestnih) odborov sindikata je treba uskladiti s konkretnimi pogoji in potrebami članstva in organizacij. Organizacijska širina in notranja struktura našega sindikata ustvarja ugodne pogoje za osvoboditev od ostankov stanovske zaprtosti ter omogoča reševanje vseh splošnih in tudi specifičnih problemov celotnega področja družbenih dejavnosti. Pri tem se moramo bolj kot doslej okoriščati z vsemi ugodnimi oblikami konsultacije delovnih organizacij in njihovega aktivnega vključevanja k reševanju specifične problematike.

Kongres še posebej poudarja potrebo po prizadevanju sindikalnih organizacij za vključevanje vseh delavcev v članstvo sindikata.

VIII.

Kongres odobrava dejavnost dosedanjih sindikatov za razvijanje mednarodnega sodelovanja s sorodnimi nacionalnimi in mednarodnimi sindikalnimi organizacijami in nalaga novemu sindikatu, da v bodoče razvija to sodelovanje v okviru enotne politike Zveze sindikatov Jugoslavije.

Beograd, 13. marca 1963.

PISMO

»Tovariš urednik,

Pošiljam ti pismo... Ko ga boš prebral, boš videl, da je v njem toliko mladostnega navdušenja, toliko energije, idealizma, požrtvovalnosti in ne vem kaj še vsega, da bi bilo škoda, če bi ostalo samo v mojem predalu... Dekle je lani na našem učiteljišču maturiralo in bilo med boljšimi dijaki. Spada med silno revne, ki so se vzdrževali deloma s štipendijo, deloma z instrukcijami. Bila pa je vedno vedra in optimistična, čeprav se je zjutraj in zvečer hranila izključno z mlekom (za polento že ni bilo več)...«

Spoštovani tovariš ravnatelj!

Danes sem ravno dobre volje pa sem se pripravila k pisanju, čeprav bo ura vsak čas polnoči. Podnevi ni časa za take reči. Pravkar sem končala s pripravo za jutri, a spati se mi še ne da.

Z današnjim dnem sem posebno zadovoljna. Vse tri razrede sem imela dopoldne — skupaj s starši. Od osmih do desetih sem imela 7. in 8. razred (biologijo in matematiko) nato pa pol ure razgovor s starši. Od desetih naprej pa 4. razred (SP in računstvo). Vse mi je lepo uspelo. Starši so bili zadovoljni, saj kaj takega še niso doživeli, da bi prisostvovali pouku. Škoda le, da je čez noč zapadlo zopet precej snega in najbolj oddaljeni niso mogli priti v šolo.

Včasih so me najbolj skrbeli roditeljski sestanki in sploh sestanki. Vedno sem mislila, da ne bi imela kaj povedati. A zdaj, ko sem pred dejstvom, se mi ne zdi nič posebnega. Treme sem se popolnoma otresla. Odkar opravljam tudi upraviteljske posle, moram seveda voditi tudi seje šolskega odbora. Imeli smo že dve, pa sta obe kar dobro potekali. V glavnem sem se delu že kar privadila, le preveč ga je. Včasih komaj najnujnejše opravim. Čas tako hitro teče, da komaj sledim. S snovjo sem precej v zaostanku. Ne vem, kje naj še črtam učni načrt. Pedagoški svetovalec mi je sicer rekel, da moram število ur zmanjšati na 35, a potem bo še slabše. Najbolj me daje SD in slovenski jezik, ker imamo premalo časa za utrjevanje. Veliko ur nam tudi odpade. Včasih po več dni nimamo pouka zaradi snega in snežnih zametov. Učenci imajo povprečno 1—2 uri daleč in to preko hribov, po zelo slabih poteh, snega pa je še zdaj okrog enega metra.

Zima je tu res zelo huda. A jaz moram skoraj vsak četrtek v Ž. na razne sestanke in po drugih poslih. Cesta je popolnoma zaprta — celo za sani — zaradi plazov. Možno je edino peš. A v dveh urah ne pridem do avtobusne postaje. Zadnjič sem bila na seminarju za skupinski pouk in sem se šele čez dva dni vračala domov. Prav tisti dan je cesta močno poledenela, da je avtobus namesto ob petih šele ob devetih zvečer prišel v Ž., povrhu pa je še močno deževalo. Mislila sem prenočiti kar v Ž., a tedaj je začelo snežiti. Mi ni kazalo drugega, kot da sem vzela pot pod noge, sicer bi čez noč zapadlo preveč snega. Na srečo sem imela sopotnika. V začetku je bilo kar v redu. Ko sva bila pa nekako na pol poti, sva pa ugotovila, da v D. že ves dan sneži. Vedno več snega sva morala gaziti. Kmalu sva ga gazila do kolen. Mislila sem, da ne bom zdržala. A sva bila ob enih ponoči le doma, oziroma sem bila doma, ker on je imel še eno uro poti pred sabo. Na srečo je še kar naprej snežilo, da potem tri dni ni bilo pouka in sem se lahko odpočila.

Življenje v D. je zaenkrat res zelo naporno. Včasih smo popolnoma odrezani od sveta. Televizijo smo prodali, ker se vaščanom ni izplačalo (kupilę so jo organizacije ne šola!), radio je doslužil, časopisi pa — kadar je veliko snega — pridejo le enkrat na teden. Edina zabava nam je šah — igramo kar v gostilni. Včasih pa kdo potegne tudi harmoniko — da se malo zavrtimo. Na srečo je v vasi še veliko mladine, ki se ob nedeljah zbere v gostilni. A zdaj si je KUD zadal nalogo (sem tudi tajnik KUD), da odtegne mladino od gostilne in da se preseli v dvorano, kamor smo pred kratkim postavili nov radio z gramofonom. Upamo, da bomo počasi dosegli svoj namen.

Z vaščani sem pa zelo zadovoljna. Se zelo razumemo. V stik pridem dosti z njimi, največ ob nedeljah dopoldne v trgovini, kjer pomagam prodajati, popoldne pa ali v gostilni ali v dvorani. (Ko omenjam gostilno, si ne mislite prav nič slabega. Če že kaj pijem, najraje spijem kak malinovec). Tudi za hrano ni problem. Mleko, jajca, surovo maslo, krompir dobim po najnižji ceni, vsega je tu dovolj. Zdaj, ko je čas kolin, so mi nanosili toliko mesa, slanine in klobas, da sem bila že kar v zagati, kam z vsem tem.

Tudi z učenci sem zelo zadovoljna. Nobenih posebnih problemov nimam z njimi, najmanj pa disciplinskih. V glavnem so zelo pridni (seveda so tudi neke izjeme, redke). Včasih se jim prav čudim, da še toliko zmorejo. V četrtem razredu imam na primer enega fantka, ki mu človek ne bi prisodil deset let. Do šole ima dve uri, a manjka le takrat, ko na novo zapade sneg. A danes mi je njegova mama povedala, da se včasih prijoka domov, ker ga je strah. Kako tudi ne? Pot ga vodi skozi gozd, a njihova hiša je popolnoma na samoti. Človek si ne bi mislil, da otroci toliko prenesejo.

Kljub vsemu sem pa tako zadovoljna s tem službenim mestom, da ne bi zlepa zamenjala za drugega. Še tri mesece, potem si pa sploh ne morem lepšega želeti. Spomladi bomo lahko šli na krajše izlete...

Sicer pa zaenkrat dovolj. Pero mi hoče že kar po svoje kaj napisati.

Lep pozdrav Vam, vsem profesorjem, ŠO pa veliko uspeha! *Francka*

ALI SO POKALI RES MERILO ZA TELESNO VZGOJO V ŠOLI?

Šolski šport si utira pot. Imamo vedno več tekmovanj: razredna, medrazredna, medšolska, občinska, tekmovanja v okviru raznih proslav itd. Otrokom s tem, da jim omogočimo udeležbo na tekmovanjih, zelo ustrežemo, ker radi tekmujejo oziroma merijo svoje moči med seboj, to je dejstvo. S tekmovanji jih tudi navdušujemo za telesno vzgojo. Tisti, ki je enkrat tekmoval, bo hotel še tekmovati, kajti če je zmagal, bo hotel še zmagati, če je bil poražen, se bo hotel z istim nasprotnikom še srečati. Če so bili učenci razočarani, ker niso dosegli zaželenega uspeha, jim bo skušal učitelj dopovedati, naj poizkusijo ob drugi priliki in naj se za ta dvoboj še bolj pripravijo.

V okviru šolskih športnih krožkov ali sekcij šolskega športnega društva učimo učence košarko, rokomet itd. Pouk bo uspešnejši, če bomo imeli pred seboj določen cilj; to bi bil npr.: udeležba na občinskem prvenstvu, ali morda celo doseči eno boljših mest na nekem prvenstvu, ali morda zmago na dvoboju s sosednjo šolo itd.

Večkrat se nam zdi, da svoje učence poznamo, na tekmovanju pa so okoliščine take, da odkrijemo njihove lastnosti, za katere pred tekmovanjem sploh nismo vedeli. Najbolj discipliniran učenec pri pouku se bo na tekmovanju zaradi nenamerne sodnikove napake razburil in bo ugovarjal; takšnega učitelj sploh ni poznal. Zaradi ugovarjanja bo sodnik dosodil tehnično napako, če bodo igrali košarko, in učenec bo drugič vedel, da se na tekmovanju ne sme ugovarjati kljub temu, da je bila napaka storjena in da je sodnik zato poklican, da to rešuje. Tako se bo učenec naučil, da je tudi sodnik zmotljiv, oziroma naučil se bo obvladati v napetih trenutkih. Obvladati se bo znal morda tudi takrat, ko bo gneča v avtobusu kriva, ne pa človek, da mu je nekdo stopil na nogo, in bo kljub temu, da ga bo bolelo, kulturno reagiral.

Tekmovanje je potemtakem samo eno od sredstev telesne vzgoje, ne pa njen edini in glavni cilj. Torej je bil učitelj, ki mi je dokazoval, kako je telesna vzgoja na njegovi šoli na visoki ravni zato, ker je bilo moštvo z njegove šole prvak na okrajnem prvenstvu v rokometu in dobilo pokal, v zmoti.

Vsak uspeh zasluži pohvalo. Navada je, da se po tekmovanjih dá zmagovalcem različne pokale ali plakete, kar je popolnoma pravilno. Pokale prinesejo učenci v šolo in jih postavijo na vidna mesta. S temi pokali hočejo učenci povedati vsem, da so zelo dobri npr.: v rokometu, košarki ali smučanju. Torej je bil v zmoti tudi tovariš upravitelj, ki mi je govoril o uspehih šole na področju telesne vzgoje in kazal na stekleno omarico, polno pokalov in plaket. Pokal je priborilo šoli npr. samo 10 učencev, šola ima pa vsega skupaj čez tisoč učencev. Šolska telesna vzgoja je obvezna za vse učence, torej se njen uspeh ne more meriti po sposobnostih desetih najboljših, temveč po tem, v kakšnem stanju je vseh tisoč učencev.

Ali so vsi učenci, predno zapustijo šolo, toliko močni in spretni, da priplezajo 4 metre visoko po leseni žrdi, ali pa, če so spretni toliko, da preskočijo sonožno palico, ki jo držijo pred seboj dol, ali znajo pravilno postavljati stopala pri hoji oziroma, ali sploh vedo, da je hoja s postavljanjem stopal preveč navzven nepravilna? Ali so prepričani v pravilnost hoje tako, da bodo pazili na njo tudi takrat, ko jih učitelj ne bo gledal, saj bodo hodili vse življenje in ne samo pri pouku, in ali nima pouk telesne vzgoje prav ta namen, pripraviti vse učence za življenje? Ali so učenci toliko gibljivi, da lahko pravilno vzročijo, naredijo lep predklon v razkoračni stoji, ali imajo vsi učenci na šoli toliko ravnotežja, da brez padca prehodijo 2 metra visoko gred, ali obvladajo vsi učenci enega razreda tisto, kar predvideva za njih učni načrt, ali vedo učenci, kako se morajo sleči pri naporu in zakaj se morajo obleči po naporu, ali so učenci zainteresirani za svoj telesni razvoj itd. Sicer pa že samo ime predmeta »telesna vzgoja« pove, da je to vzgoja, ne pa lov za pokali.

Zgodilo se je, da je na večjem tekmovanju nastopala za šolo skoraj cela mladinska reprezentanca nekega športnega kluba (slučajno so bili ti igralci učenci te šole) in osvojila pokal. Zaradi tega uspeha ne moremo reči, da je telesna vzgoja na tej šoli na visoki ravni! Pač pa lahko to mirneje trdimo za tisto šolo, katere moštvo je bilo na tekmovanju npr. v rokometu med prvimi, ali celo prvo, vendar so bili igralci vzgojeni samo v šoli. V okviru rednega pouka so se učili vsi učenci rokomet in to sistematično. Med tolikim številom igralcev je učitelj poiskal nekaj najboljših in jih v okviru krožka v igri še malo izpopolnil. Praktično so znali igrati na tej osnovni šoli rokomet vsi učenci višjih razredov, pri tem pa učitelj ni zanemaril tudi ostalih nalog telesne vzgoje. V takem primeru je pridobljen pokal posledica pravilne telesne vzgoje na šoli. Torej je lahko pokal tudi pokazatelj pravilne telesne vzgoje na šoli, ne pa edini.

Naloga šole ni vplivati s sredstvi telesne vzgoje na učence samo v času, ko jo obiskujejo. Vzgojiti oziroma prepričati moramo učence tako, da se bodo telesnokulturno izživljali tudi potem, ko bodo že v službi, pravzaprav vse življenje v primerni obliki. Za to prepričevanje imamo več načinov. Neki učitelj ima veliko uspeha v tem smislu zato, ker uporablja sredstva telesne vzgoje prvo sam za sebe, potem šele z njimi pomaga drugim, učenci ga nimajo za vzornika. Drugi učitelj zna učencem o koristih telesne vzgoje lepo povedati, tretji z merjenji psihofizičnih lastnosti pripravi učence do tega, da sami spremljajo svoj telesni razvoj in upa, da ga bodo spremljali še tudi v zrelejših letih. Četrti učitelj je učence navdušil za plavanje in smučanje tako, da se bodo vsako zimo vračali na smučišča in poleti na kopališča, peti zopet drugače. Tisti učitelj pa, ki gleda preozko in ga to, kaj bodo učenci delali, ko bodo zapustili šolo, ne zanima, ni opravil svoje dolžnosti, pa čeprav je s posebno skrbjo za odlične športnike pridobil šoli veliko pokalov. Tisti, ki misli, da se bo s pokali afirmiral, je tudi na napačni poti in lahko s takim delom telesni vzgoji več škoduje kot koristi. V preveliki vnemi za zmago trenira tak učitelj izbrano moštvo včasih kar pri rednem pouku, ostali učenci, ki imajo na urniku sicer telesno vzgojo, pa trening opazujejo. V takem primeru je pokal dobljen na škodo šolske telesne vzgoje in je za šolo pravzaprav brez vrednosti in zanj ni primerno mesto v omarici kabineta za šolsko telesno vzgojo ali v ravnateljevi pisarni. Drugače povedano, šola mora pokale opravičiti na ta način, da je telesnokulturno življenje vidno ne samo iz pokalov, pač pa tudi iz izgleda in vedenja učencev, iz njihove drže, higiene, iz urejenosti igrišč in telovadnice itd. Na vsakem koraku, ki ga slučajni opazovalec opravi v šoli in okoli nje, bi se moral srečati z mnogimi drobnimi stvarmi, ki skupaj dajejo vtis, da si je telesna vzgoja na tisti šoli priborila mesto, ki ji pripada.

Janez Tome

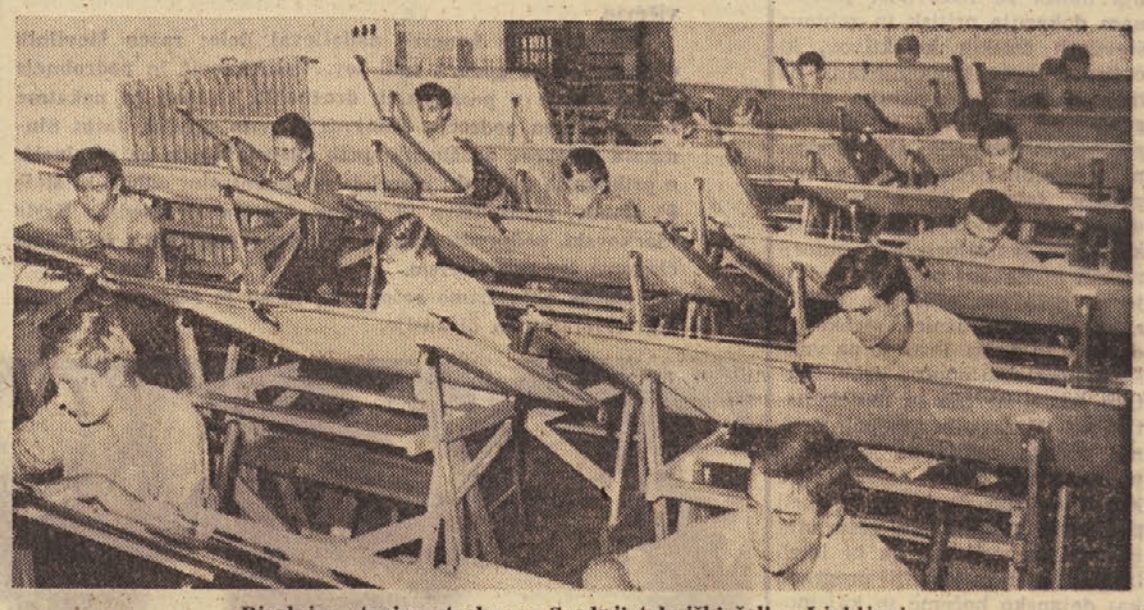

Risalnica strojne stroke na Srednji tehniški šoli v Ljubljani

Priprave za II. kongres jugoslovanskih pedagogov

Odbor za organizacijo II. kongresa Pedagogov Jugoslavije je na svoji seji dne 8. marca 1963 v Zagrebu določil program dela kongresa. Osnovna plenarna tema kongresa bo: **»Vzgoja socialistične osebnosti v naši družbi«.** Ob tej temi bodo še sledeči koreferati: 1. pedagoško izobraževanje učiteljev kot vzgojiteljev socialistične osebnosti, 2. vloga šole pri vzgoji socialistične osebnosti, 3. oblika in metode vzgajanja socialistične osebnosti, 4. razvijanje delovne kulture učencev, 5. vsebina sodobnega izobraževanja, 6. vsebina in metode vzgajanja jugoslovanskega socialističnega patriotizma, 7. vzgoja za samoupravljanje, 8. sistem vrednosti v družbi kot faktor vzgoje.

Druga plenarna tema na kongresu: **»Program nadaljnjega razvijanja znanstveno raziskovalnih ustanov in kadrov v pedagogiki.«**

Kongres je zamišljen kot pregled dosežkov naše pedagoške znanosti (po predvidenih temah), pregled rezultatov znanstveno raziskovalnega dela in vzgojne prakse pri nas, zato naj se pedagogi vnaprej seznanijo s programom kongresa in jih vabimo, da prijavijo svoje sodelovanje.

Rok za prijave, z oznako problema, o katerem želi prijavljeni govoriti, traja do 20. maja 1963.

Kongres bo v maju mesecu t. l.

Prijave pošljite na naslov: Odbor za organizaciju Drugog kongresa pedagoga Jugoslavije, Zagreb, Trg Maršala Tita 4. prizemlje.

Šolske plesne prireditve — zdrava in kulturna zabava

Mnogi vzgojitelji so proti uvajanju plesnega pouka in plesnih vaj v šolo. Bojazen pred plesom pa je neutemeljena, če je ples pravilno organiziran in če stremi za vzgojnimi cilji. Mladina si plesa želi in bolje je, če pleše v šoli pod nadzorstvom kot pa v raznih lokalih, kjer je ples vse kaj drugega kot kulturna zabava.

Plesi ob zaključku osemletnega šolanja so največkrat neuspeli, ker plešejo večinoma samo dekliški pari, fantje pa se v zadregi stiskajo po kotih. Večina teh učencev pozneje, ko zapusti šolo, nima več možnosti, da bi se naučila plesa. Danes imamo po osnovnih šolah glasbeno, likovno-tehnično in celo filmsko vzgojo. Plesna vzgoja pa je zanemarjena. Zato menimo, da je prav, če se dekleta in fantje nauče osnov družbenega plesa do zaključka obveznega šolanja. Ti učenci bodo brez dvoma šoli hvaležni, da jim je nudila nekaj tudi s tega področja.

Potrebo po plesni vzgoji mladine poudarja tudi Zveza prijateljev mladine in organizacije Ljudske mladine, s sodelovanjem Plesne zveze Slovenije pa se že odpirajo pionirske plesne šole.

Kdo na šoli naj bi bil pobudnik plesnega pouka? Prvi, ki je za to poklican, je učitelj telesne vzgoje. To nalogo lahko reši na dva načina:

na rednih urah telesne vzgoje tako, da vnaša na osnovi dolgoročnega programa v program vadbene ure elemente družabnega plesa ali da del svojih ur posveti plesu;

v obliki plesnih krožkov ali šolskih plesnih vaj. Na takih krožkih in plesnih vajah se učenci počutijo dobro in odpade precej zadrege in treme, ker plešejo z vrstniki, ki se dobro poznajo iz šolskih klopi. Tudi obleka in obutev je lahko mnogo skromnejša kot na javni plesni prireditvi in je zato taka oblika lahko dostopna večjemu številu učencev.

Namen družabnega plesa v šoli mora biti trojen.

Telesno-vzgojni: v mislih imamo predvsem kultiviranje določenih gibalnih sposobnosti in tehnike gibanja. Tudi fiziološki učinek ne smemo podcenjevati, zlasti še, če je ples v čistem, zračnem prostoru ali celo na planem. Vemo, da je polka prav utrudljiva in da je treba precejšnjo mero vzdržljivosti, da bi odplesali dve ali tri polke zapovrstjo; polka s poskočnimi koraki je dobra vaja za krepitev odrivne moči; razni obrati, n. pr. pri valčku, razvijajo občutek za ravnotežje in orientacijo v prostoru, itd..

Splošno pedagoški, ki je usmerjen predvsem na estetsko, glasbeno in družabno vzgojo. *Estetska* komponenta je zastopana v navajanju na lepo, skladno in ritmično pravilno gibanje. Ples je sredstvo za vzgojo t. im. *ritmičnega posluha* in zato rešuje tudi naloge *glasbene* vzgoje. In slednji je družabni ples sredstvo družabnega zbliževanja, šola uglajenega obnašanja in občevanja z ljudmi, ki se s plesišča prenaša tudi v vsakdanje življenje. S pravilno organiziranimi internimi šolskimi plesnimi vajami tudi odvračamo mladino od raznih nekvalitetnih plesnih prireditev in plesov po javnih lokalih, ki nimajo ničesar skupnega z vzgojnimi smotri družabnega plesa.

Družabni ples je odlično sredstvo za *rekreacijo,* razume se, takrat, ko ga toliko obvladamo, da nam izvajanje gibov in posameznih figur res nudi neko »gibalno« in psihično zadovoljstvo. Pravilno organizirane plesne prireditve v šoli so sredstvo za zdravo in kulturno zabavo. Družabni ples med vadbeno uro pa doprinaša k poživitvi dela, saj zlasti dekleta rada plešejo, pa tudi večina fantov, ko enkrat že obvladajo osnovne figure.

V Domu kulture v Kostanjevici je odprta razstava perorisb in akvarelov lužiškosrbskega akademskega slikarja Merćina Nowaka-Njechornskega. Rojen 1900 v majhni lužiškosrbski vasici, se je Merćina Nowak-Njechornski navdušil predvsem za ljudsko motiviko svojega majhnega naroda in ji posvetil vse svoje delo. Razen tega je tudi eden najuglednejših lužiškosrbskih pisateljev in časnikarjev. — Razstava bo odprta od 23. do 31. marca. (Na sliki: Merćina Nowak-Njechornski — Pastir divjih zajcev)

Portreti prosvetnih delavcev

JANKO GLAZER

Iz hvaležnosti njegovih bivših učencev kot profesorju slovenskega jezika na nekdanji klasični gimnaziji v Mariboru in še posebej kot mentorju mlade generacije literatov okoli »Utrinkov« (1920/21 do 1922/23), iz katere sta izšla Vida Tauferjeva in dr. Bratko Kreft, se čutimo dolžni, da se spomnimo ob visoki obletnici profesorja **Janka Glazerja,** šolnika, pesnika, literarnega zgodovinarja, znanstvenika in dolgoletnega ravnatelja mariborske Študijske knjižnice, ki ji je pripomogel do slovesa doma in v tujini.

O njegovem delu bodo pisali za to bolj poklicani, saj so njegove številne storitve zapisane v »Bibliografiji del Janka Glazerja«. Vsak pozna njegove pesniške zbirke, kot so tihe in mehke »Pohorske poti« (1919), zreli »Čas – kovač« (1929), globoka, otožna in resna razmišljanja »Ob jesenskem ekvinokciju« (1941), zbirka s skromnim naslovom »Pesmi in napisi« (1953), zbirka »Slovenska narodna lirika« (1920) ter zbirka najlepših slovenskih ljubezenskih pesmi »Jaz in ti« (1952).

Ob Miklavčevi proslavi novembra 1956 na Ribnici na Poh. je star očanec rekel: »Vsaka pohorska planinska koča bi lahko imela zbirke del znamenitih Pohorcev!« Ta misel, izvirajoča iz ponosa in samozavesti našega sicer skromnega, a globoko narodno zavednega pohorskega kmeta in gozdnega delavca, bi bila vredna, da se jo uresniči. Med ta dela spadajo na častno mesto tudi pesmi Janka Glazerja.

Janko Glazer je z mnogimi razstavami knjig in revij v Študijski knjižnici vzbudil posebno med mariborsko mladino trajno zanimanje za lepo, dobro in koristno knjigo, jo učil spoštovati, našo napredno tradicijo razumeti in ljubiti naš veliki čas. Ob otvoritvah razstav, še posebno rad pa ob obiskih raznih šol, je kljub odgovornemu delu našel čas, da je mladini sam razlagal razstavljena dela, ji razkazoval dragocene primerke iz knjižnice. Tih, skromen, znanstvenik in pesnik, preprost in iskren, delaven kot mravlja, pomaga delati dijakom naloge in se pogovarja z njimi kot nekoč z nami v razredu, kamor je prišel kot mlad profesor slovenščine l. 1920.

Nikoli ne bomo pozabili tistih razgibanih let po I. svetovni vojni, posebno še, ko je 1921 prišel v Maribor recitirat pesnik futurist Anton Podbevšek, »Človek z bombami«, in ga je čudovito spremljal na klavirju takrat še mladi Marij Kogoj. Kakor večina sedanje mladine nad včasih praznimi popevkami in glasbo, tako smo se tudi mi v svojem viharništvu let in mnogih starih vrednot razvrednotene dobe navduševali nad Kogojem in Ostercem, nad Podbevškom in ekspresionističnim Bevkom, katerih dela so kljub »Črnim lilijam« vsebovala upor, protest in globino.

No, in tako smo se tudi petošolci utrinčarji na predlog sošolca Bratka Krefta dogovorili, da se vsak izmed nas nauči po eno, po možnosti najbolj bombastično Podbevškovo pesem, da bi z nenadnim nastopom presenetili svojega profesorja slovenščine. Komaj je ta prišel v razred, smo drug za drugim stopali na oder in zdeklamirali čisto v podbevškovskem slogu in tonu njegove kačasto dolge in sikajoče stihe. Dokler nismo vsi skončali, je stal mladi profesor osupel pri katedru. Ko se je ta izbruh nas mladoletnih pubertetnikov končal in so nehale padati z mladih ust »bombe« besed, ki jih niti prav razumeli nismo, toda prilegale so se naši takratni duševni in telesni nastrojenosti, je miren, brez razburjenja in razumevajoče stopil profesor Janko Glazer pred nas, se lahno nasmehnil in rekel: »Fantje, bi me že lahko prej na to opozorili, da bi vas vse pripravil na ta nastop in vam razložil pesmi in povedal nekaj o sodobni poeziji, za katero se navdušujete!« Naslednje ure slovenščine smo se zelo veselili, saj nam je profesor Glazer govoril o sodobni poeziji.

Njegove ure so bile najlepše; nič šolskega ni bilo v njih. Kakor starejši tovariš nas je uvajal v lepoto jezika in v slovstvo; učil nas je kritično sprejemati literarna dela, priporočal nam je dela z visoko umetniško vrednostjo in nam jih razlagal.

Ker smo na šoli ustanovili klub »Utrinčarjev«, smo si seveda izbrali za svojega mentorja profesorja Janka Glazerja. Ob popoldnevih smo se z njim zbrali po izidu vsake številke Utrinkov, ki jih je do podrobnosti razčlenil in ocenil vsako posamezno delo. Na vzgledih in v prijateljskem tonu nam je vzbujal smisel za pravo umetnost, čut za uživanje in ustvarjanje resnične umetnosti. Vsi, tudi tisti, ki v razredu niso kazali izrecnega smisla za predmet, so iz ljubezni do svojega profesorja slovenščine pozorno poslušali in se potrudili slediti razlagam. Janko Glazer ni bil namreč zgolj profesor in literat, bil je rojen pedagog, saj je imel v svojih učiteljih na šoli v Rušah, v Davorinu Lesjaku, Matiji Lichtenwallnerju-Senkoviču, nadučitelju Lasbacherju in v Stanetu najboljše vzornike, šolnike in narodnjake, ki so jih ob izbruhu prve svetovne vojne vlačili Nemci po graških zaporih. Brez pridigarskega pedagogiziranja in narejenega metodiziranja je bil mladini nesporna avtoriteta, kakor malokdo, ker so bile v njem združene vse tiste vrline, ki vplivajo s svojim pedagoškim erosom, združenim s suverenim znanjem.

K čestitkam za sedemdesetletnico, ki jo je profesor Janko Glazer praznoval 21. marca, se pridružujemo vsi njegovi hvaležni učenci, vsi, ki jim je bil vzornik in vzpodbudnik.

Alfonz Kopriva

Posvetovanje o strokovnem izobraževanju

Ustrezno mesto v mednarodni delitvi dela je na današnji stopnji tehničnega razvoja in razvoja znanosti sploh možno doseči le z ustrezno izobraženimi tehničnimi in znanstvenimi kadri (Krste Crvenkovski)

Sekretariata ZIS za delo ter za prosveto in kulturo, Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije in zvezna gospodarska zbornica so v času od 25. do 27. februarja 1963 organizirali posvetovanje o strokovnem izobraževanju. Posvetovanja se je udeležilo nad 300 zastopnikov gospodarskih organizacij in gospodarskih zbornic, ustanov za strokovno izobraževanje, sindikalnih organizacij in drugih prizadetih činiteljev.

Med udeleženci iz Slovenije jih je bilo 7 iz gospodarskih organizacij, 2 iz gospodarske zbornice, 6 iz strokovnih izobraževalnih ustanov oziroma zavodov, 2 iz sindikalnih organizacij ter 4 zastopniki prizadetih upravnih organov.

Program posvetovanja je obsegal splošno problematiko strokovnih šol in drugih ustanov za strokovno izobraževanje ter vprašanja v zvezi z nalogami gospodarskih organizacij na področju vzgoje in izobraževanja kadrov, deloma je zajel tudi določene aktualne teme kot na primer programiranje strokovnega izobraževanja ter metode usposabljanja strokovnih kadrov v gospodarskih organizacijah; poseben referat pa je bil posvečen ekonomski osvetlitvi strokovno izobraževalnih dejavnosti (vpliv izobrazbe na formiranju dohodka, odvisnost produktivnosti od dosežene izobrazbe in materialna vprašanja izobraževalnih ustanov).

Kot predstavnik sekretariata za šolstvo LRS je po uvodnih referatih udeležence pozdravil pomočnik sekretarja **ing. Zdenko Rogel**. Izhajajoč iz vsebine priporočila o nalogah na področju izobraževanja v LR Sloveniji, ki ga je sprejela ljudska skupščina LRS, ter iz gradiva za javno razpravo o problemih verifikacije in drugih aktov sveta LRS za strokovno izobraževanje, je na kratko opisal način reševanja nalog na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji. Poudaril je, da je ustanovitev Sveta LRS za strokovno izobraževanje omogočila, da se problematika strokovnega izobraževanja obravnava kot celota, kar je omogočilo tudi izdelavo celovitega koncepta strokovno izobraževalnega sistema.

Navedeni način reševanja izobraževalnih nalog je bil na splošno sprejet z zanimanjem zlasti zato, ker nakazuje pot za kompleksno obravnavanje vzgojno izobraževalnih problemov v medsebojni povezanosti z gospodarstvom.

V razpravah o problematiki strokovnega izobraževanja sta sodelovala poleg drugih tudi Svetozar Vukmanović-Tempo, predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, in Krste Crvenkovski, sekretar ZIS za prosveto in kulturo.

Izhajajoč iz podatkov o produktivnosti dela je **tov. Vukmanović** poudaril potrebo, da analiziramo vzroke izredno velikih razlik v produktivnosti in vzroke še vedno zelo nizke povprečne produktivnosti. Šele na temelju takih analiz bo mogoče najti učinkovite rešitve izobraževalne problematike.

Tov. Crvenkovski se je v razpravi zadržal na nekaterih glavnih problemih izobraževalne politike. Glede na to, da si mora naša država priboriti ustrezno mesto v mednarodni delitvi dela, je treba izobraževanju kadrov posvetiti še več pozornosti kot doslej. Ustrezno mesto v mednarodni delitvi dela je ob današnji stopnji tehničnega razvoja in razvoja znanosti sploh možno doseči le z ustrezno izobraženimi tehničnimi in znanstvenimi kadri. Proklamirano načelo, da mora biti strokovno izobraževanje prilagojeno potrebam gospodarstva in družbenih služb, je treba razumeti tako, da se to prilagojevanje ne nanaša na sedanje, ampak na bodoče potrebe, ko bomo imeli glede na stalni tehniški in gospodarski napredek drugačne potrebe kot danes. Tovariš Crvenkovski je med nerešenimi problemi navedel tudi financiranje šolstva in omenil nevarnost, da se zaradi nepravilnega pojmovanja decentralizacije strokovno izobraževalne ustanove spremene v komunalne ustanove zaprtega tipa. Glede predloga za tak sistem strokovnega izobraževanja, ki ne bi imel stopenjskega značaja, je bil tov. Crvenkovski mnenja, da je tak sistem s stališča pravilnega družbenega vrednotenja posameznih poklicev upravičen, vendar pa mora izobraževalni sistem omogočiti doseganje vedno širše izobrazbe. Tov. Crvenkovski se je strinjal z ocenami glede nesorazmerij med absolventi srednjih strokovnih in absolventi visokošolskih ustanov, vendar pa bi bilo po njegovem mišljenju nepravilno, če bi zaradi potrebe razširitve srednješolskega izobraževanja trpel nadaljnji razvoj visokošolskih ustanov. Zavedati se je namreč treba, da zajamejo visokošolski zavodi pri nas v primerjavi z razvitimi državami izredno nizek odstotek določene generacije prebivalstva.

IZ POROČILA POMOČNIKA SEKRETARJA ZDENKA ROGLA

Svet LR Slovenije za strokovno izobraževanje je pričel na temelju resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov zvezne ljudske skupščine izgrajevati določnejše oblike strokovnega izobraževanja in je vložil mnogo truda zato, da je ob upoštevanju specifičnih pogojev razvoja gospodarstva v naši republiki formuliral načela, ki naj usmerjajo prihodnjo izgradnjo strokovno-izobraževalnega sistema.

Glavni cilji, ki jih želimo doseči z reformo strokovnega izobraževanja, so hitrejša rast delovnih sposobnosti proizvajalcev, višja kakovost in večje število ustreznih strokovnjakov. Nič manj pomembna ni zahteva, da morajo vsi proizvajalci, ne glede na strokovnost posameznih delovnih mest, imeti tako izobrazbo, da bodo mogli opravljati svoje dolžnosti v družbenem in delavskem upravljanju in da se bodo mogli vsestransko kulturno razvijati.

V prvi vrsti je potrebno pravilno ugotoviti na eni strani vlogo gospodarskih organizacij oziroma ustanov družbenih služb, po drugi strani pa vlogo izobraževalnih ustanov samih. Kakšen bo pri tem delež gospodarskih organizacij in ustanov družbenih služb oziroma izobraževalnih ustanov, je odvisno od več momentov, zlasti pa od zahtev delovnega mesta, od kadrovske politike podjetja ali ustanove družbene službe, od razvoja neke gospodarske panoge, za katero je treba vzgojiti ustrezne strokovnjake, in od kapacitet izobraževalnih ustanov.

Brez dvoma so strokovne šole le del izobraževalnega sistema. Pogoj za učinkovito preobrazbo posameznih vrst strokovnih šol pa je razvoj tistih vzgojno izobraževalnih dejavnosti, s katerimi bi se morale ukvarjati predvsem gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb. Centri za izobraževanje delavcev v podjetjih morajo postati prav tako važen temeljni kamen v zgradbi strokovno izobraževalnega sistema, kot so to redne strokovne šole. Funkcije centrov za izobraževanje delavcev v podjetjih in funkcije rednih šol moremo pravilno razumeti le v medsebojni povezanosti izobraževalnih nalog.

Centri za izobraževanje delavcev v mnogočem dopolnjujejo izobraževalno delo strokovnih šol.

Mislim, da je nesporno, da vzgoja in izobraževanje tehnikov zahteva sistematično izgradnjo matematično-prirodoslovnega znanja in da bi bilo nespametno in ekonomsko v celoti zgrešeno, če bi hoteli tehnike vzgajati na delovnih mestih. Če je temu tako, potem so tehniške in tehniškim šolam ustrezne strokovne šole kot posebna vrsta strokovnih šol v strokovno izobraževalnem sistemu edino upravičena izobrabraževalna oblika. Naloga gospodarskih organizacij pri vzgoji tehniškega kadra je omejena le na ustrezno pomoč pri organizaciji delovne prakse v času šolanja in na prilagajanje v šoli pridobljenega strokovnega znanja specifičnim zahtevam podjetja po končanem šolanju.

BESEDA O POKLICNIH ŠOLAH

Svet za strokovno izobraževanje LR Slovenije je prišel do zaključka, da tudi izobraževanje tako imenovanih poklicev širokega profila zahteva posebno vrsto strokovno izobraževalnih ustanov: poklicne šole. Prav gotovo velja to za vzgojo oziroma izobraževanje mladine, ki si hoče pridobiti izobrazbo poklica širokega profila.

Izraz poklicna šola je formalnega pomena. Niti najmanj se s tem nazivom ni hotelo zanikati, da poklici ozkega strokovnega profila niso poklici. Izraz poklic ima lahko izredno širok pomen, saj so nazadnje tudi inženirji, zdravniki, profesorji itd. pa tudi številne zaposlitve na strokovno nezahtevnih delovnih mestih poklici. Izraz poklicna šola naj bi pomenil le posebno vrsto strokovne izobraževalne ustanove, ki naj na družbeno najbolj ekonomičen način izobražuje take poklice,kot so n. pr. orodjarji, strugarji, elektromehaniki itd.

Karakteristike bodočih poklicnih šol so naslednje:

— pogoj za vpis v poklicne šole je dovršena osemletka. Tako bodo kadri širokih profilov morali imeti dovršeno osemletko;

— poklicne šole izobražujejo kadre za določen poklic, ne pa stopnjo kvalifikacije;

— v poklicnih šolah se izobražujejo le kadri širokih profilov;

— da bi se ugotovilo, kateri poklici so širokega profila, izdela gospodarska zbornica LRS predloge profilov poklicev, ki jih potrdi svet LRS za strokovno izobraževanje;

— vse praktično in teoretično izobraževanje se vrši po učnem načrtu in pod strokovnim vodstvom šole. Vsa praktična znanja so sestavni del učnega načrta šole in zato pod njenim strokovnim vodstvom. Ker organizacija praktičnega pouka pripada izključno šolam, to globoko posega v sedanji vajenski sistem;

— pouk se vrši na podlagi potrjenih učbenikov in skript;

— učni kader mora imeti določeno minimalno strokovno in pedagoško izobrazbo;

— učni načrti temelje na izdelanih profilih poklicev, ki jih sestavijo šole same v sodelovanju s tistimi, ki so izdelali profile, in ustanovitelji;

— minimalne učne načrte za splošno izobraževalne predmete predpiše svet LRS za strokovno izobraževanje.

Poudariti želim, da nam pomanjkljiva terminologija pri poimenovanju poklicev dela mnoge težave. Strugar, ki se je v krajši dobi, morda v dobi enega leta, priučil za nekaj operacij na stružnici, po našem mišljenju ni poklic širokega profila, kljub temu pa se za takega delavca često uporablja isti izraz kot za strugarja, ki temeljito obvlada tehnologijo materiala, tehnološke procese v širšem obsegu, ki zna pravilno čitati načrte, ki se v najkrajšem času prilagodi eventualni rekonstrukciji proizvodnje, ki more v določenem primeru voditi manjšo proizvodno enoto ali vsaj več delovnih mest itd. Za take strugarje širokega profila je po našem mišljenju poklicna šola najbolj usrezna oblika. To pa ne pomeni, da gospodarske organizacije zato, ker je to šolska oblika izobraževanja, nimajo nobenega vpliva na učno vsebino in sam izobraževalni proces. Nasprotno. V večini primerov bodo ravno gospodarske organizacije kot ustanovitelji teh šol mogle ob upoštevanju določenih družbeno ugotovljenih minimalnih norm uveljaviti svoje specifične zahteve. Učno vzgojni proces poklicnih šol pa bo moral biti v mnogo večjem deležu kot pri vzgoji tehnikov povezan s proizvodnimi procesi gospodarskih organizacij.

Nalogo izobraževanja vseh ostalih poklicev, za katere bo analiza gospodarskih potreb pokazala, da jih ne moremo prištevati h poklicem širokega profila, naj bi po konceptu novega izobraževalnega sistema imeli centri za strokovno izobraževanje delavcev v gospodarskih organizacijah in ustanovah družbenih služb.

CENTRI ZA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE DELAVCEV

Centri za strokovno izobraževanje delavcev imajo seveda poleg izobraževanja poklicev ožjega strokovnega profila še številne druge naloge. Pri uvajanju v delo seznanjajo ti centri delavce z organizacijo podjetja, z delavskim samoupravljanjem, s samoupravnimi akti gospodarskih organizacij oziroma ustanov družbenih služb, s pravicami in dolžnostmi članov kolektiva, z nevarnostmi in drugimi škodljivimi pojavi pri delu itd. Važna in obsežna funkcija izobraževalnih centrov je prilagajanje in dopolnjevanje strokovnega znanja absolventov strokovnih šol specifičnim zahtevam proizvodnje in poslovanju vsake posamezne gospodarske organizacije oziroma ustanove za družbene službe. Dopolnjevanje znanja je stalen proces izobraževanja v poklicu. Pri tem je treba upoštevati spremembe v tehnoloških procesih in v organizaciji dela. Med osnovne funkcije centrov za strokovno izobraževanje delavcev spada tudi skrb za pravilno organizacijo proizvodne in druge prakse za slušatelje vseh vrst strokovnih šol. Napačno bi bilo vendar, če bi funkcije centrov za strokovno izobraževanje delavcev omejili samo na posredovanje strokovnega znanja. Enako skrb kot strokovnemu znanju je treba posvetiti splošnemu, družbenemu in ekonomskemu izobraževanju delavcev.

S tako zasnovanimi centri za strokovno izobraževanje delavcev, katerih delovno področje je izredno obsežno, bomo izpolnili vrzel v našem strokovno izobraževalnem sistemu. Zato je treba zastaviti vse sile, da se mreža teh vrst izobraževalnih ustanov utrdi in da te ustanove dobe pravo delovno vsebino.

S tako delitvijo izobraževalnih nalog med centre za strokovno izobraževanje delavcev v gospodarskih organizacijah oziroma v ustanovah družbenih služb, poklicne šole in tehniške in njim ustrezne strokovne šole želi svet LR Slovenije za strokovno izobraževanje povezati različne izobraževalne oblike od izobraževanja na delovnem mestu do najzahtevnejših šolskih organizacijskih oblik izobraževanja v edinstven sistem družbeno enako vrednotenih izobraževalnih ustanov. V tem sitemu je seveda potrebno določiti pravo mesto tudi visokošolskim zavodom. Svet LR Slovenije za strokovno izobraževanje je vendar svoje delo v tej fazi iz razumljivih razlogov omejil le na proučevanje ostalih vrst izobraževalnih ustanov.

Drugo važno osnovno načelo, ki ga želimo doseči v novem strokovnem izobraževalnem sistemu, je izraženo v zahtevi, da mora biti izobraževalna vsebina funkcionalno povezana s potrebami gospodarskih organizacij in družbenih služb. Tudi glede določanja izobraževalne vsebine, zlasti še tistega dela, ki se nanaša na strokovna znanja, je treba odrediti vlogo, ki jo imajo pri tem gospodarske organizacije oziroma ustanove družbenih služb.

Smatramo, da so za zagotovitev funkcionalne povezanosti izobraževalne vsebine s potrebami gospodarskih organizacij in družbenih služb odločilne važnosti profili posameznih vrst strokovnih kadrov. Predno sploh pričenjamo razpravo o učnih načrtih in predmetnikih, si moramo biti na jasnem, kakšne vrste strokovnih kadrov, kakšne poklice potrebujemo in kakšne so karakteristike posameznih vrst strokovnjakov, ki ustrezajo našim gospodarskim in družbenim pogojem.

Izdelovanje profilov je treba urediti kot sestavni del kvalitativnega planiranja strokovnih kadrov. Zato je ugotavljanje profilov v prvi vrsti naloga gospodarskih organizacij in ustanov družbenih služb, gospodarskih zbornic, strokovnih združenj in drugih činiteljev, ki so neposredno zainteresirani na izpopolnjevanju proizvodnih in drugih nalog.

V gospodarskih organizacijah in ustanovah za družbene službe je kvalitativno in kvantitativno določanje kadrov zadeva kadrovskih služb, ki svoje delo usmerjajo v skladu s kadrovsko politiko samoupravnih organov. Na ta način se zagotavlja funkcionalnost strokovne izobrazbe, v učnih načrtih, katerim naj kot izhodišče služijo ugotovljeni kadrovski profili.

Izdelovanje profilov je strokovno zahtevna naloga, zato je treba za to delo najprej usposobiti ustrezne kadre v kadrovskih službah.

Izdelovanje učnih načrtov na podlagi ugotovljenih profilov pomeni prelom z dosedanjo prakso, ko smo učne načrte sestavljali s pomočjo iz preteklosti prevzetih kriterijev.

SISTEM STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA USKLADITI Z NAČELOM NAGRAJEVANJA PO DELU

Tretja važna stvar, ki jo je treba uveljaviti v novem sistemu strokovnega izobraževanja, je, da mora biti ta v celoti usklajen z načelom delitve osebnih dohodkov po delu. Le če dosežemo ta cilj, bomo mogli trditi, da izobraževalni sistem učinkovito podpira splošne napore za dviganje delovne produktivnosti.

Ta zahteva je izražena že v resoluciji o izobraževanju strokovnih kadrov, s tem, da razlikuje strokovno izobrazbo in strokovno usposobljenost. Resolucija dalje trdi, da je za vzpostavitev takih razmerij, ki ustrezajo potrebam gospodarstva, potrebno zagotoviti, da ugotavljajo stopnjo strokovne izobrazbe le ustanove, organizirane v ta namen, strokovno usposobljenost posameznikov (»stručnu spremu«) pa priznavajo gospodarske organizacije in javne službe glede na sposobnost in uspeh, ki ga posameznik pokaže pri delu. Tako je omogočeno uveljavljanje načela delitve osebnega dohodka po delu, ker je višina dohodka odvisna od uspeha pri delu, z drugimi besedami, od stopnje strokovne usposobljenosti.

Analiza stanja v Ljudski republiki Sloveniji po uveljavitvi pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah je pokazala, da marsikje napačno pojmujejo vlogo kvalifikacijskih stopenj.

Kvalifikacijske stopnje so se v našem gospodarstvu pojavile leta 1945 z uredbo o regulaciji plač delavcev v gospodarskih organizacijah (Uradni l. DFJ št. 24/45). Po tej uredbi so se določale plače fizičnih delavcev po tem, ali je delavec nekvalificiran, polkvalificiran, kvalificiran ali posebno kvalificiran. V dobi administrativnega socializma je bilo tako določanje plač povsem upravičeno. Vendar pa je tudi v prvi dobi delavskega samoupravljanja (l. 1950) ostalo v veljavi pravilo, da se določajo tarifne postavke kot podlaga za plače po kvalifikacijskih stopnjah.

Iz plačilnega sistema so kvalifikacijske stopnje prešle tudi v sistem socialnega zavarovanja in končno tudi v sistem izobraževanja strokovnih kadrov.

Načelo dohodka in delitve osebnih dohodkov po delu, ki se je v gospodarskem sistemu pričelo uveljavljati v letu 1961, vsebuje dva elementa, zaradi katerih moramo v temelju spremeniti odnos do kvalifikacijskih stopenj:

prvič: osebni dohodek delavcev ni več odvisen od priznane kvalifikacijske stopnje, ampak od rezultatov dela, ki jih delavec doseže pri svojem delu;

in drugič: prispevek iz dohodka se ne obračunava več po osnovi, na katero vplivajo kvalifikacijske stopnje delavcev.

Trdno smo prepričani, da iz teh razlogov odpade potreba po družbenem priznanju kvalifikacijskih stopenj tudi v izobraževalnem sistemu in da so te stopnje zadeva, ki naj jo rešujejo in priznavajo gospodarske organizacije same v skladu s tehnološkimi in drugimi pogoji.

Iz teh razlogov se v Ljudski republiki Sloveniji že močno utrjuje mišljenje, da kvalifikacijske stopnje (če jih v taki obliki, kot jih danes poznamo, podjetja sploh še hočejo obdržati!) izražajo strokovno usposobljenost, ne pa stopnjo strokovne izobrazbe. Zaključek, ki sledi iz takega pojmovanja je, da morajo posamezne strokovno izobraževalne ustanove pripraviti človeka za določen poklic tako daleč, da mu strokovna izobrazba omogoči začetek dela v tem poklicu; gospodarske organizacije, kjer se absolventi zaposle, pa naj razvijejo sistem preverjanja in priznavanja strokovne usposobljenosti.

V zvezi s problematiko kvalifikacijskih stopenj želim omeniti še to, da smatramo tako pojmovanje profilov poklicov, po katerem se načeloma glede zahtevnosti vsi poklici razvrščajo tako, da strokovno zahtevnejši poklici v vse širših krogih koncentrično izhajajo iz manj zahtevnih sorodnih poklicev, za nepravilno. Po takem nepravilnem pojmovanju se n. pr. iz polkvalificiranega ključavničarja razvije kvalificiran ključavničar, iz tega strojni tehnik, ta pa se pojmuje kot nekakšen pogonski strojni inženir. Smatramo, da so kljub nekaterim skupnim elementom ti poklici v taki meri samostojni, da je treba izobraževalni proces za vsakega od njih zasnovati samostojno. Strokovno znanje za vsakega od teh poklicev po našem mišljenju predstavlja samostojno zaokroženo celoto.

Zato menimo, da je vsaka vnaprej izmišljena stopničasta shema šolskega sistema, v katero bi potem naknadno vtikali profile kadrov, dobljene na podlagi analize potreb v proizvodnji oziroma družbenih službah, nepotrebna in v določeni meri tudi škodljiva. Administrativno razvrščanje oziroma rangiranje izobraževalnih ustanov v nižje, nepopolne srednje in popolne srednje šole daje podporo napačnim pojmovanjem o potrebnosti in družbeni vrednosti posameznih šol in poklicev. V določenem obsegu pa rangiranje šol, zlasti še, če pri tem uporabljamo za merilo gimnazijske razrede, ovira uveljavljanje načela delitve osebnih dohodkov po delu.

Vse to pa ne pomeni, da bi moral biti sistem izobraževanja strokovnih kadrov postavljen togo v tem smislu, da ne bi dopuščal nobenega prehoda in nadaljevanja v izobraževanju. Ne. To pomeni le, da je treba učne načrte za posamezne vrste strokovnih šol zasnovati samostojno s ciljem, da ustrezajo določenim profilom kadrov, ne pa, da učne načrte v načelu izdelamo tako, da pripravljajo učence za pouk na višjih »stopnjah«. Prestop iz ene vrste šol na drugo, n. pr. iz poklicne šole na tehniško, bi mogli regulirati s primernimi diferencialnimi izpiti, nadaljevanje šolanja res sposobnih učencev na visokošolskih zavodih pa z ustreznimi sprejemnimi izpiti.

TEZE ZA PREDPIS O ŠOLSKIH CENTRIH

Sekretariat za šolstvo LRS je pripravil teze za predpis, ki naj bi uredil nekatera nerešena vprašanja glede šolskih centrov. Glavna stališča v teh tezah so naslednja:

— šolski center je **združenje** samostojnih strokovno izobraževalnih ustanov, ne pa strokovno izobraževalna ustanova, ki neposredno opravlja vzgojno izobraževalno dejavnost;

— naloge tega združenja naj bodo take, da pospešujejo in pripomorejo k doseganju in izpopolnitvi ciljev ustanov v njegovem sestavu;

— tako šolski center kot združenje, kakor tudi ustanove v njegovem sestavu so samostojni zavodi in pravne osebe, ki imajo svoja pravila, svoje pravilnike o delitvi osebnih dohodkov, svoje finančne načrte in zaključne račune.

— tako šolski center, kakor tudi ustanove v njegovem sestavu imajo svoje organe upravljanja;

— predvidevamo tudi postopek za ustanovitev in registracijo šolskih centrov;

— vsaka od ustanov v sestavu šolskega centra mora izpolnjevati minimalne zahteve, ki so pogoj za verifikacijo.

Svet LRS za strokovno izobraževanje je organiziral javno razpravo o osnutkih predpisov o verifikaciji. Javna razprava je zajela širok krog zainteresiranih činiteljev od gospodarskih organizacij, zbornic, strokovnih društev itd. do vseh vrst izobraževalnih ustanov na področju ljudske republike.

Pred dokončnim sprejetjem predpisov pa želi svet razčistiti še nekatera važna vprašanja, pomembna za uspešno realizacijo koncepta bodočega strokovnega izobraževalnega sistema.

Z eksperimentalnimi poklicnimi šolami želi preveriti svojo zamisel poklicnih šol. Dosedanje delo teh šol je že pokazalo pozitivne rezultate. S problematiko poklicnih šol je tesno povezana problematika tehniških in njim ustreznih šol za gospodarstvo in družbene službe. Zato svet pospešeno proučuje vprašanje minimalnih zahtev za tehniške in njim ustrezne strokovne šole. Poleg tega pa želi zagotoviti potrebne strokovne službe v republiški gospodarski zbornici in republiškem zavodu za strokovno izobraževanje, urediti vprašanja financiranja ter razčistiti vprašanja nekaterih še veljavnih pravnih predpisov, ki izvirajo še iz dobe pred izidom zvezne resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov in ki v določeni meri zadržujejo realizacijo v tem referatu obravnavanega koncepta, s katerim upamo, da bomo podprli naša skupna prizadevanja za dosego gospodarskih in splošno družbenih ciljev.

Mnenja za razpravo

Prosvetni delavci v luči novega pokojninskega zavarovanja

V teh dneh se na straneh dnevnega in tudi periodičnega časopisja pojavljajo vedno bolj pogosto razprave, polemike in tudi subjektivna posamična mnenja o napovedanih spremembah pokojninskega zavarovanja. Prav gotovo je, da je sedanji sistem pokojninskega zavarovanja, ki velja že določeno dobo, postal kot marsikateri zakon ali predpis v nasprotju s sodobnim družbenim razvojem in da bo zaradi tega moral doživeti prenekatero spremembo, če bo hotel biti odraz časa, dosežkov in razvoja, v katerem živimo.

Pri tem seveda ne smemo pozabiti, da je bil naš sistem pokojninskega zavarovanja med naprednejšimi, saj je bilo z njim rešeno marsikatero socialno vprašanje, ki bi izven tega zakona o pokojninskem zavarovanju ne našlo svoje rešitve.

Med diskusijami o novem sistemu pokojninskega zavarovanja je največ pripomb o napovedani podaljšani delovni dobi od 35 na 40 službenih let in o merilih, po katerih naj bi se v bodoče določala višina pokojnine. O teh dveh vprašanjih je tudi med prosvetnimi delavci precej živahnih razprav in številnih utemeljenih pripomb. V teh razpravah so prišle do izraza tudi nedoslednosti starega sistema, katere bi novi sistem moral urediti.

Med prosvetnimi delavci ni toliko pripomb na samo napovedano podaljšanje delovne dobe, kot na dejstvo, da je ta delovna doba enaka za tiste, ki so nastopili službo s petnajstimi leti, kot za tiste, ki so to lahko dosegli s petindvajsetimi leti ali pa še pozneje.

Da bo v sedanjem obdobju, ko je pojem avtomatizacije na vseh področjih še več ali manj le na papirju in ko je vprašanje neposredne delovne sile še vedno prvorazrednega pomena, prišlo do podaljšanja delovne dobe, smo skoraj lahko pričakovali. V sedanjem obdobju, ko se aktivnim udeležencem NOB štejejo leta sodelovanja v NOB dvojno, lahko opazimo »upokojence«, ki so stari komaj dobrih petinštirideset let. Tudi v bodoče je vsaj za nekaj časa težko pričakovati, da bi nek sistem lahko pošiljal v pokoj ljudi, ki so še sredi polne delovne zmogljivosti. Podaljšanje delovne dobe za eno samo leto pomeni dve pridobljeni leti: eno leto je delavec še sam produktiven in ustvarja narodni dohodek, družbi pa je treba skrbeti zanj eno leto manj. Tudi pojma visokega socialističnega življenjskega standarda si ne moremo predstavljati v tem, da bi odhajali ljudje sredi najboljših let v pokoj, temveč si ga lahko predstavljamo v tem, da bo človek ob svojem delu in s svojim delom dosegel čim višjo življenjsko raven.

Gledano s stališča prosvetnih delavcev ni tolikih bistvenih pripomb na podaljšanje delovne dobe za pet let, kajti ljudje so ostajali v službi že sedaj daleč preko svoje obveznosti, ker so videli v tem potrebo zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov. Bistveno bolj važno vprašanje je pri tem to, zakaj velja za delavce z visoko, višjo in končno tudi s srednjo izobrazbo enaka delovna doba kot za ljudi brez takšne izobrazbe, ko so takoj stopili v polno delovno razmerje. To končno ni vprašanje, ki bi se tikalo samo prosvetnih delavcev, temveč je vprašanje, ki zadeva vse ljudi z relativno višjo izobrazbo. Predstavljajmo si dve osebi, ki sta skupaj končali obvezno šolanje s petnajstimi leti; eden od njiju se je takoj zaposlil, drugi pa je študiral. V tem, ko je tisti, ki je študiral, šele iskal po končanem študiju primerno službo, bo oni, ki je šel v službo s petnajstimi leti, imel že skoraj deset službenih let. (In če je bil v času službe na delovnem mestu prizadeven, se pri tem strokovno izpopolnjeval, bo imel morda v tem času tudi približno isti osebni dohodek, kot ga je imel začetnik s fakultetno izobrazbo.) Eden od teh dveh nekdanjih sošolcev bo imel deset let prej polno delovno dobo kot drugi. Prav gotovo nastane vprašanje, če je to prav. Težko si je tudi predstavljati, da bi zdravnik, inženir, profesor itd. moral opravljati službo, ki je brez dvoma znatno bolj odgovorna, kot so druge, tja preko 65 do 70 let — praktično do smrti, medtem ko bo nekdo lahko končal nekaj nad 55 leti. Morda bo kdo odgovoril, da si vsak lahko po svoje izbere eno ali drugo pot pri izbiri poklica. Res je, vendar je res tudi to, da je visokokvalificirani kader družbi prav toliko, če ne še bolj potreben kot manj ali celo nekvalificiran. V tem moramo videti organsko celoto, medsebojno povezanost in potreba enega kot drugega, vendar se morajo razlike tudi nekje odražati, ker so bile poti za dosego enega kot drugega bistveno različne, različno težke in zahtevne. Danes še vedno s pridržkom ugotavljamo, da je komaj dober 1 % prebivalstva v Sloveniji visokokvalificiranega in da je ta procent več kot prenizek. Konkretno za prosveto v Sloveniji je poznano, da je okoli tisoč prosvetnih delavcev s srednješolsko izobrazbo več, kot je delovnih mest, medtem ko je prav toliko, če ne še več, prosvetnih delavcev z višjo ali visoko izobrazbo premalo. To je dovolj zgovoren dokaz, da je visokokvalificiran kader družbi neobhodno potreben in da ni bojazni, da bi ga imeli kmalu preveč.

Pri tem želim poudariti v zvezi z razpravo o podaljšani delovni dobi, da ni bistvo osnovnega pomena podaljšanje dobe za pet let, ker marsikdo bo delal še dlje, zlasti če se je s svojim poklicem življenjsko zbližal, kar med prosvetnimi delavci ni redek primer. Ko je izšla uredba o obvezni upokojitvi tistih, ki so dosegli predpisano število službenih let — pozneje je bila ta uredba spremenjena — so nekateri prosvetni delavci dobesedno trpeli, ko so videli, da bodo morali v pokoj, šolam pa potrebnih strokovnjakov primanjkuje (primer za mat. idr.). Bolj važno vprašanje kot tistih pet službenih let je v tem, kaj naj napravi tisti, ki mora pri 35 letih starosti in osmih do desetih službenih letih zboli in bi moral zaradi bolezni v pokoj. Ali bo tudi v tem primeru njegova pokojnina določena z nekim procentom, ki bo odvisen od njegovih službenih let? Ko bi se zaposlil s petnajstimi službenimi leti, bi imel v tem primeru že skoraj polovico delovne dobe, ker pa je študiral, pa ima več kot polovico manj. Ali bo s takšno pokojnino sploh lahko živel in morda preživljal celo družino? Gledano s stališča, koliko let izgubi nekdo, ki študira, kar je za družbo neobhodno potrebno, bi bilo nedvomno upravičeno razpravljati o tem, da se v delovno dobo šteje tudi študij na fakulteti, višji šoli in morda tudi določena leta na srednji šoli. Pri tem seveda ne mislim, da se mora nekomu šteti deset let, če je bil na fakulteti toliko let, šteti pa bi se moralo prav gotovo tisto, kolikor traja reden čas študija. To bi bila tudi ena oblika stimulacije visokokvalificiranega kadra. Kot mi je znano, se ponekod v inozemstvu čas študija upošteva pri pokojnini; menim, da bi se pozitivnih izkušenj ne smeli braniti tudi pri nas.

Kar se tiče merila za določanje višine pokojnine se mi zdi, da je povprečje osebnih dohodkov v zadnjih desetih letih precej relativen pojem. Mora se poudariti, da tisoč dinarjev danes ne pomeni isto, kot je pomenilo pred desetimi leti. Pred desetimi leti sem namreč kot študent s štipendijo petih tisočev živel solidno študentovsko življenje; danes pravijo študentje, da jim je deset tisoč in več premalo. Takšno povprečje pa je za prosveto še toliko bolj nerealno, ker so se v tej stroki osebni prejemki šele zadnje leto nekoliko uredili.

O teh vprašanjih se mi zdi, da v vsej dosedanji razpravi o novem sistemu pokojninskega zavarovanja ni bilo govora; mnenja pa sem, da ta vprašanja zahtevajo določene pozornosti, določene analize in da bi bilo na podlagi tega v novem sistemu o pokojninskem zavarovanju potrebno sprejeti ustrezna določila.

V. P.

Aktiv matematikov in fizikov Zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana Vič je priredil seminar za avdivizualna sredstva (na sliki) in pa seminar za terensko merjenje; oba seminarja sta lepo uspela

Seminar ruskega jezika

Med semestralnimi počitnicami je republiški Zavod za napredek šolstva priredil enotedenski seminar za sedanje in bodoče predavatelje ruščine na srednjih šolah. Udeležba je bila sicer skromna, vendar so povabljeni profesorji z ljubljanske univerze z veliko vnemo vsestransko pomagali udeležencem s praktičnimi nasveti, predavanji in razgovori za delo v šoli.

Program je bil dovolj zgoščen in pester. Obsegal je slovnični del profesorja Frančka Jakopina o ruskem glagolu in pravorečnih vprašanjih, literarno zgodovinski pregled profesorja Skaze o Dostojevskem in romanu Idiot. Prof. Brnčičeva je predavala o idejnih tokovih v sodobni sovjetski literaturi. Najobširnejši in najkoristnejši del pa je zajela konverzacija, ki sta jo uspešno vodila Janez Zor in Vera Brnčičeva.

Precej časa smo posvetili razpravljanju o ruskih učbenikih. ugotovili smo, da še tako dobra metoda ne more dovolj nuditi, če ni pripomočka. Domačih nimamo. Vsak predavatelj se je po svoje znašel. Predavatelji na osnovnih šolah imajo knjigo prof. Goleta. Gimnazija v Idriji uporablja še stare in dobre knjige Šafar-Preobraženski, v Celju, Murski Soboti in delno v Ljubljani smo uvedli knjigo Ja govorju po ruski, Škreblin, Zagreb 1962. Knjiga ima mnogo gradiva in sodobne tekste, ki pa niso akcentirani.

Drugi zopet uporabljajo beograjske in zagrebške učbenike za nižjo stopnjo, ki tematično ne ustrezajo gimnazijski stopnji, pač pa imajo označene naglase, kar pripomore k lažjemu učenju in pomnjenju. Kakšne knjige uporabljajo drugje, ne vemo, ker ni bilo udeležencev. Prav bi bilo, če bi Zavod izvedel anketo, kakšni učbeniki so vse v rabi v Sloveniji. Za gimnazijo ni zdaj ničesar v pripravi. Pač pa je v tisku čitanka, ki bo prav prišla le višjima razredoma. Prav tako bo kmalu izšel učbenik za samouke.

Učnega načrta za osnovno šolo nismo imeli časa pretresti. Pač pa smo se ustavili pri učnem načrtu za gimnazije. Pri tako nizkem številu ur bomo morali vse pisatelje in pesnike pred Puškinom le našteti, naprej pa prikazati le pregled književnosti, ker sicer ne moremo gojiti jezika. Na račun sodobnega jezika bo treba izpustiti jezik folklore. V glavnem smo se z načrtom strinjali. Med razgovorom smo se zedinili, da bomo prvi dve leti obdelovali le jezik, šele v zadnjih dveh letih pa bi dodajali pregled književnosti s čitanjem del in odlomkov.

V. Merc

Esperantisti!

Vsem učiteljem esperanta v šolah in tečajih ter samoukom priporočamo naslednje knjige o esperantu

Otmar Avsec: ESPERANTSKO-SLOVENSKI SLOVAR, polplatno 290 din

Otmar Avsec: ESPERANTSKO-SLOVENSKI IN SLOVENSKO-ESPERANTSKI SLOVARČEK, platno 480 din

Rudolf Rakuša: ESPERANTO I, polplatno 240 din

Rudolf Rakuša: ESPERANTO II, polplatno 280 din

Rudolf Rakuša: PISMO STARŠEM O ESPERANTU, brošura 60 din

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali jih pa naročite naravnost pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

Sezonsko letovišče v Bakru

bo odprto od 15. junija do 5. septembra 1963. Letovišče bo sprejemalo prvenstveno prosvetne delavce z njihovimi družinami (otroke nad 10 let starosti) in to vsako soboto v navedenem času. Bivanje v letovišču bo možno najmanj za čas sedmih dni.

Za rezervacije v letovišču se obračajte direktno na upravnika DIJAŠKEGA DOMA POMORSKE ŠOLE »TOMISLAV HERO« — BAKAR.

Rezervaciji priložite znamko za odgovor. Takoj po prejemu odgovora o potrditvi rezervacije je potrebno plačati na naslov Dijaškega doma Pomorske šole »Tomislav Hero« — Bakar znesek din 3860 kot akontacijo za letovanje, ostali znesek pa se bo plačal ob prihodu v letovišče. Interesenti za letovanje, ki ne bodo plačali navedenega zneska akontacije, ne bodo upoštevani pri dodelitvi mest.

Cena penziona bo 1300 dinarjev dnevno za osebo, poleg tega še din 20 dnevno za turistično takso. V ceni din 1300 je vračunano: prenočevanje v moderno opremljenih tropostelјnih sobah, 3 dobri dnevni obroki hrane in uporaba vseh družabnih prostorov v letovišču.

Sezonsko letovišče bo v novi zgradbi Pomorske šole, ki je opremljena z modernim pohištvom, toplo in mrzlo tekočo vodo in prhami v vseh nadstropjih, sodobno je urejena jedilnica in kuhinja, pralnica perila, poleg tega sta v stavbi dva večja prostora za družabno življenje (radio, gramofon, šah, dnevni časopis). Poleg zgradbe je tudi igrišče za odbojko, prostor za šotore ali avtomobile, vse skupaj pa je oddaljeno le 50 metrov od plaže. Iz Bakra je veliko možnosti za izlete v bližnjo in daljno okolico.

Republiški odbor

Zahtevnejša funkcija šole v našem času

Poseben problem, ki razširja in otežuje delo učitelja, se nanaša na družinsko vzgojo. Zaposlitev matere, vse večja družbena angažiranost in politična aktivnost staršev, izredna mobilnost in koncentracija prebivalstva v mestih in v večjih industrijskih centrih, kjer se težje prilagaja širšemu in kompleksnejšemu socialnemu okolju, normam in odnosom, vse to poraja desintegracijo klasične družine in družinske vzgoje. Mnoge družine tarejo težke stanovanjske, včasih pa tudi socialne razmere, kar je navadno spojeno še z nizkimi kulturnimi in higienskimi navadami, alkoholizmom, z zanemarjanjem najosnovnejših otrokovih materialnih in vzgojnih potreb. Ti pojavi negativno vplivajo na družinsko vzgojo, tem bolj zato, ker ne razpolagamo z večjim številom raznih družbenih vzgojnih institucij, da bi mogli nuditi družini učinkovitejšo vzgojno pomoč. Staršem zmanjkuje časa in moči za vzgojo otrok, dostikrat pa tudi volje in znanja, da bi zamenjali preživeli stil družinske vzgoje z novimi oblikami in vsebino, ki bi bila prilagojena spremenjeni duševni podobi današnjega mladega človeka in novim razmeram naše družine. Posledica tega je vse prepogosto pedagoški pesimizem in obup staršev nad svojimi vzgojnimi sposobnostmi in rezultati, zatekanje k prisilnim vzgojnim metodam, prepuščanje vzgoje stihijnosti ali drugim družbenim činiteljem, zlasti šoli, zvračanja krivde in odgovornosti za neuspeh svojih otrok samo na šolo in učitelje, konflikti s šolo itd. Ti nezdravi pojavi družinske vzgoje šolo močno obremenjujejo in otežujejo že s samim prevzemanjem družinskih vzgojnih dolžnosti, da ne govorimo o vzgojnih težavah šole, ki izhajajo iz ogrožene homogenosti in usklajenosti družinske in šolske vzgoje. Učitelj mora biti usposobljen za silno previdno in premišljeno nevtraliziranje slabosti družinske vzgoje, za intenzivno vzgojo z otroki zanemarjenih domov in za zelo delikatno vzgojno in prevzgojno delo s starši. Toda zahtevnejša funkcija današnje šole s tem še ni izčrpana. Šola mora postati središče vsestranskega napredka njenega okolja, iniciator in kreator najbolj naprednih družbenih spoznanj in akcij ne le med mladino, temveč tudi med odraslimi, zlasti na podeželju. Zato mora postati učitelj široko razgledan intelektualec, najbolj osveščen in predan družbeni ter kulturno prosvetni delavec, da bo kos ostankom konservativne preteklosti in najrazličnejšim protislovjem, ki jih poraja današnje življenje. Za te naloge ga moramo temeljito usposobiti in vzgojiti, da ga bomo zavarovali pred nevarnostjo, da bi bil ob njih nemočen, indiferenten ali da bi celo zapadel pod konservativne vplive, kar zlasti na podeželju niso tako redki primeri.

Velike socialne spremembe in mnoga protislovja, ki prežemajo naš družbeni razvoj, pogojujejo in spreminjajo tudi psihofizični profil mladega človeka. Čeprav nimamo temeljitejših naših študij s področja razvojne in socialne psihologije, nas že sama vzgojna praksa in fragmentarno opazovanje opozarjata na nekatere duševne in fiziološke posebnosti današnje mladine, ki izredno otežujejo učiteljevo delo, če jih ne pozna in ni zanje usposobljen. V kakšnem obsegu in s kolikšno intenzivnostjo nastopajo, bi morale prikazati temeljite študijske analize. Za nas je pomembna ugotovitev, da se pojavljajo — ne videti ali ne hoteti videti jih, bi se nam maščevalo — in da smo dolžni boriti se za zdrav vsestranski razvoj vsakega otroka. Naj navedem nekaj teh pojavov, brez namena, da bi jih analiziral, iskal njihove vzroke in posledice ali da bi jih posploševal.

Gre za pojav akceleracije, za katerega je značilno, da pospešen psihofizični razvoj naše mladine ni totalen, in ne zajema enakomerno vseh plasti mlade osebnosti, kar izredno komplicira vzgojno delo; težja socialna adaptacija mladih ljudi, ki je opazna že pri osnovnošolskem začetniku in od tod izhajajoče najrazličnejše socialne frustracije; zmanjšana odpornost mladine proti najrazličnejšim slabostim; težnja po imitiranju in nekritičnem povzemanju tujih vzorov; težnja po čim bolj brezobveznem in nekontroliranem preživljanju prostega časa; zapadanje v atraktivnost filma, literarne plaže, jazza, reklame itd.; večje zahteve po brezdelni svobodi in po nevodenem osamosvajanju; določen odpor proti organiziranim institucionalnim vplivom; težje priznavanje individualnih in kolektivnih avtoritet; prepogost razkorak v pojmovanju dolžnosti in pravic; določena otopelost za etične in kulturne vrednote, za globlje osebne in družbene ideale ter pogosta desorientacija na tem področju; neredka ravnodušnost do usposabljanja za čim bolj konstruktivno in aktivno današnje in jutrišnje mesto v družbi; razkorak med povečanimi ekonomskimi, afirmativnimi in spolnoerotičnimi željami ter možnostmi za njihovo uresničevanje. Vzgojitelji opažajo precejšnjo nezainteresiranost mladih ljudi za šolske dolžnosti in odgovornosti, pritajen in sublimiran odpor do njih, težnjo po hitrem in lahkem uveljavljanju, zmanjšano sposobnost podrejanja in discipliniranja, večjo občutljivost, impulzivnost, eksplozivnost in odtod izvirajočo osornost in grobost. Redno šolsko delo precej zavira labilnost koncentracije, pozornosti in zanimanja mladih ljudi, lenivost mišljenja, izmikanje pred zahtevnejšimi problemi in dolžnostmi, pred vztrajnim in napornejšim delom, hitra utrudljivost in naveličanost, zadovoljitev s površnimi rezultati, ravnodušnost do neuspehov itd.

Težko je reči, katere izmed teh potez mladega človeka so le predhodnega značaja — posledica dinamike in mnogih protislovnosti današnjega družbenega razvoja, pospešenega in neustaljenega življenjskega ritma, nastajanja novega ob životarjenju starega - in katere bodo ostale več ali manj ustaljene značajnostne poteze jutrišnjega človeka. V ospredje se ponovno vriva aktualnost teorije o faktorjih razvoja, ki jo bo treba razčleniti in dopolniti z novo nastalimi in nastajajočimi vidiki sociološke, pedagoške in psihološke narave. Toda že danes lahko trdimo, da izvira velik del teh slabosti iz pomanjkljive vzgoje, iz protislovnosti med stilom vzgajanja in spreminjajočo se psihofizično podobo naše mladine ter iz prenizke strokovnosti naše pedagoške preventive in kurative.

Kljub vsem težavam, ki zavirajo večjo uspešnost naše vzgoje, se ne smemo prepuščati pedagoškemu obupu in pesimizmu, izgubljanju vere v moč vzgoje. Izhajati moramo iz spoznanja, da je mentaliteta otroka in njegova zavest produkt predvsem okoliščin, v katerih živi, naše aktivne vzgoje in otrokove samovzgoje. To se pravi, da imamo v vzgoji dovolj močno orožje, da bomo z njim in s saniranjem družbenega okolja lahko premagali pomanjkljivosti današnje mladine. Toda varovati se moramo poenostavljenja tega spoznanja v tem smislu, da bi pojmovali otrokov razvoj pasivno in mehansko determinirano, da bi precenjevali njegovo prilagodlji-

REFORMA POUKA GLASBE NA OSNOVNIH ŠOLAH

Vsi vemo, da je pouk glasbe na marsikateri osnovni šoli še danes več ali manj pereč problem. Razlogov za to je več, vendar sta poglavitna vzroka v bistvu dva:

— pomanjkanje **strokovno in splošno izobraženega kadra in**

— vsebina pouka glasbe.

Ko se je pojavil pred vojno Avgust Šuligoj s svojim mladinskim zborom »Trboveljski slavček«, ki je dosegel evropski sloves, smo videli, kaj zmore naša mladina pod vodstvom spretnega in za glasbo navdušenega pedagoga. Naravna posledica dela Avgusta Šuligoja in njegovega kroga sodelavcev, kakor so bili prof. Srečko Kumar, skladatelj Emil Adamič, Slavko Osterc, Danilo Švara in drugi, je bil porast kvalitetnih mladinskih zborov na Slovenskem.

Obenem pa se je pojavila potreba po notnem materialu, kar je poskušal rešiti prof. Srečko Kumar s svojo »Grlico«.

Kmalu po vojni se je pojavilo isto vprašanje, namreč, kako oskrbeti notni material. Društvo glasbenih pedagogov je to vrzel izpolnilo z našo »Grlico«, ki je postala neobhodno potrebna vsem, ki se bavijo z mladinsko glasbo. Veliko elana mladini in glasbenim pedagogom na osnovnih šolah je vlila tudi Zveza Svobod z organiziranjem Celjskega pevskega festivala, ki postaja iz leta v leto pomembnejši.

Ne glede na to, da je tudi Srednja glasbena šola v Ljubljani oziroma njen Teoretsko-učiteljski oddelek skušal reformirati svoj pouk tako, da bi čimbolje usposobil svoje absolvente predvsem za delo na osnovnih šolah, pa tudi v ljudski prosveti, in pri tem dosegel znatne uspehe, smo se šele v zadnjih letih začeli spraševati , kako je s poukom glasbe v tistih razredih osnovne šole, v katerih je normalno velika večina učencev in učenk podvržena mutaciji. To zadeva 5., 6., 7., in 8. razred.

Dokler je pouk glasbe usmerjen praktično le na zborovsko petje, je skoraj nujno, da v teh razredih ostane le teoretični pouk, ki pa sam na sebi pravzaprav ne sodi na osnovne šole, če ni v zvezi z praktičnim muziciranjem. Učence prej odvrača od veselja za glasbo, kot pa koristi njihovemu bodočemu odnosu za glasbo.

Pomislimo še na nekdanji, tradicionalni pouk glasbe na učiteljiščih, kjer so se dijaki učili klasičnih instrumentov, kot sta violina in klavir. Vsi vemo, da se niti klavirja, še manj pa violine v štirih letih povprečen dijak ne nauči dovolj, da bi mu to znanje uspešno služilo pri pouku glasbe.

Poleg tega vemo tudi to, da violina ni akordičen instrument, klavirja pa tudi ne bomo našli na vsaki osnovni šoli.

Te pomanjkljivosti se skuša reševati z večjimi eksperimenti. Orffov instrumentarij rešuje problem na osnovnih šolah delno, zelo uspešno pa pri delu z predšolskimi otroki. (Mira Voglar na Srednji vzgojiteljski šoli, prof. Pavle Kalan na učiteljišču).

Teoretsko-učiteljski oddelek na Srednji glasbeni šoli je, sledeč stremljenjem po vzgoji čim boljšega kadra za pouk glasbe na osnovnih šolah, uvedel obvezen pouk **kitare** za vse svoje dijake.

Uvedbo tega instrumenta je povzročil pomislek, da dostikrat absolventu na delovnem mestu pomaga znanje klavirja zelo malo ali nič, če na primer klavirja na šoli ni.

Poleg tega je kitara akordičen instrument, ki lahko zelo uspešno nadomesti klavir pri pouku glasbe na osnovnih šolah.

Ima pa še to prednost, da je do uporabne stopnje znanja razmeroma lahko priučljiv, ne predrag in lahko prenosljiv.

Pravzaprav je bil ta instrument, glede na bogato tradicijo od renesanse (ogromna literatura za lutnjo, ki je v bistvu le drugačna oblika kitare) preko Bacha, Paganinija in drugih vse do Segovije, na naših glasbenih šolah po krivici zanemarjen.

V svetu je ta stvar precej drugačna; saj je pouk kitare vpeljan skoraj na vseh evropskih in ameriških konservatorijih odnosno akademijah, pa tudi na učiteljiščih.

Vzrok za to je iskati verjetno v preveliki usmerjenosti v profesionalizem, pa v premajhni v ljudsko prosveto in splošno šolstvo.

Seveda kadrov, ki bi bili sposobni uporabljati kitare pri pouku glasbe na osnovnih šolah, zaenkrat še ni, jih moramo pač vzgojiti.

Teoretsko-učiteljski oddelek na SGŠ in takoj zatem VPŠ v Ljubljani in SGŠ v Mariboru so storili potrebne korake v tej smeri.

Da je bila uvedba pouka kitare na SGŠ in VPŠ upravičena, dokazuje predvsem uspeh eksperimentalnega razreda na eksperimentalni šoli »Frana Levstika« v Ljubljani, ki jo vodi z uspehom prof. Stanko Prek. O pionirskem delu tega našega prvega strokovnjaka in umetnika na kitari bo treba še obširneje spregovoriti.

V letu 1961 je bil uveden obvezen pouk kitare v VI. b razredu osnovne šole »Frana Levstika« v Ljubljani.

Danes že lahko rečemo, da je eksperiment uspel v tolikšni meri, da je vzbudil splošno zanimanje v celi državi in vse kaže, da bodo pričele uvajati pouk kitare v višje razrede, torej v tiste razrede, katerih učenci in učenke preživljajo mutacijo, tudi ostale republike.

Želeti je predvsem, da se uspešno pričeto pionirsko delo prof. Preka nadaljuje v naši republiki.

Pomen eksperimenta ni samo v tem, da učenci ostanejo v stiku z živo muziko (povezava med teorijo in prakso) tudi v obdobju, ko radi rasti ne morejo in praviloma ne smejo uporabljati pevskega organa, temveč morda predvsem v tem, ker se je jasno pokazala **edukativna vrednost** pravega pouka glasbe v času dozorevanja mladega človeka.

Izredno zanimivo je dejstvo, da razred, ki je bil pritegnjen v eksperiment, ni bil prej ravno najboljši.

Iz tega tako rekoč slabega razreda, pa je nastal v teku leta, ko so bili učenci deležni glasbene vzgoje s pomočjo učenja igranja na kitaro, razred, ki je v vseh pogledih napredoval in se izpremenil iz slabega v dober razred.

To je povzročilo nemalo začudenje pri ostalih pedagogih na šoli, nam pa je v potrdilo, da se je edukativna moč glasbe, kar smo vedno trdili, manifestirala na tak nedvoumen način.

Perspektive nadaljnjega razvoja, ki naj bi sledil iz tega uspešnega eksperimenta, so seveda precej velike in je samo želeti, da bi z vso resnostjo pristopili k delu v tej smeri.

Odmev eksperimenta je bil po vsej državi precej velik. Poročilo o eksperimentu na I. kongresu glasbenih pedagogov FLRJ v Ohridu septembra 1962 je bilo tudi ugodno sprejeto.

V razredu prof. Preka so se odtlej zvrstile razne hospitacije in obiski predstavnikov iz drugih republik — med njimi je ob priložnosti prisostvoval pouku predsednik Saveza Udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije prof. Jože Požgaj.

Na osnovi vidnega uspeha so bili že po enoletnem eksperimentu sklicani seminarji za glasbene pedagoge, ki so jih priredili: Zavod za napredek šolstva LRS in prosvetno pedagoška služba za celjski okraj. Predvideni pa so še nadaljevalni seminarji v Ljubljani, Celju, začetni v Domžalah, sedemdnevni v Mariboru ter zvezni seminar v Sarajevu.

Vsa navedena dejstva so jasen dokaz, da je eksperiment uspel, naša dolžnost pa je, da eksperiment ne bo ostal samo eksperiment.

JURIJ GREGORC

V petek 22. februarja je obiskala eksperimentalno šolo »Frana Levstika« v Ljubljani in prisostvovala glasbenemu pouku v 7. b razredu skupina gostov iz LR Hrvatske; na sliki stoji v sredini svetnik za glasbeno vzgojo Zavoda za napredek šolstva LR Hrvatske prof. Josip Završki; prvi na desni je eksperimentator prof. Stanko Prek

Delovni dan strokovnih aktivov

13. marca so prosvetni delavci, ki poučujejo predmetno na višjih oddelkih, priredili na območju občin Brežice, Videm-Krško in Sevnica delovni dan strokovnih aktivov. Delo so si razdelili po strokah in delali na različnih šolah, kjer so se seznanjali s trenutnim stanjem pouka raznih predmetov na naših šolah, z najnovejšimi metodami za posredovanje posameznih predmetov in načini za izboljšanje dela tam, kjer zaostaja.

Vsa predavanja in nastopi so bili zanimivi in so prisotni bili zadovoljni.

Tak način dela strokovnih aktivov, da si vsi skupaj določijo delovni dan, se je pokazal kot zelo uspešen in praktičen. Predvsem so manjše organizacijske težave, ker ni treba sklicevati vsakega aktiva posebej. Verjetno bodo aktivi še naprej delali na ta način.

-re-

POTOVANJA

jugoslovanskih prosvetnih in znanstvenih delavcev v tujino

Komisija za zveze s tujino pri Centralnem odboru Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije pripravlja v času šolskih počitnic naslednja potovanja za svoje člane:

FRANCIJA

Potovali bosta dve skupini po 20–30 ljudi, ki bodo 10 dni v Parizu. Prva skupina odpotuje iz Beograda 10. julija od 20.30 uri in se vrne 23. julija ob 8.46 uri v Beograd.

Druga skupina odpotuje iz Beograda 21. julija ob 20.30 uri in se vrne v Beograd 3. avgusta ob 8.46 uri.

Cena potovanja znaša din 61.550 – za osebo.

KROŽNO POTOVANJE PO FRANCIJI

Potovala bo skupina 30 ljudi, ki bo 7 dni v Mantonu (Francoska riviera). 8 dni v Parizu, poleg tega bodo obiskali v 2 dneh zgodovinske gradove na Loiri.

Skupina bo odpotovala iz Beograda 26. julija ob 20.30 uri in se vrnila v Beograd 16. avgusta ob 8.46 uri.

Cena potovanja znaša 100.000 din – za osebo.

PARIZ – tečaj francoske književnosti

Tečaja se bo udeležila skupina 20–30 predavateljev francoskega jezika, ki bo 21 dni v Parizu.

Skupina bo odpotovala iz Beograda 24. julija ob 20.30 uri in se vrnila v Beograd 17. avgusta ob 8.46 uri.

Cena potovanja in stroški tečaja znašajo 87.500 din — za osebo.

ITALIJA – Rim, Neapelj, Pompeji, Firenze, Benetke

Potovali bosta dve skupini po 30 ljudi in bodo v Italiji 10 dni.

Prva skupina bo odpotovala iz Beograda 6. julija ob 16.02 uri in se vrnila v Beograd 16. julija ob 13.22 uri.

Druga skupina bo odpotovala iz Beograda 11. julija ob 16.02 in se vrnila v Beograd 21. julija ob 13.22 uri.

Cena potovanja znaša 45.000 din – za osebo.

AVSTRIJA

Potovala bo skupina 30 ljudi in bo 7 dni na Dunaju.

Skupina bo odpotovala iz Beograda 5. julija ob 14.18 uri in se vrnila v Beograd 13. julija ob 14.51 uri.

Cena potovanja znaša 33.600 din – za osebo.

GRČIJA – Atene, Peloponez, Delfe, Solun

Potovala bo skupina 30 ljudi, ki bodo 6 dni v Atenah, iz Aten bodo naredili izlet na Peleponez in izlet v Delfe, skupina pa bo en dan tudi v Solunu.

Skupina bo odpotovala iz Beograda 19. julija ob 00.20 uri in se vrnila v Beograd 27. julija ob 19.30 uri.

Cena potovanja znaša 40.000 din – za osebo.

VELIKA BRITANIJA

Potovala bo skupina 32 ljudi, ki bo 15 dni v Londonu.

Skupina bo odpotovala iz Beograda 30. julija ob 6.00 uri in se vrnila v Beograd 16. avgusta ob 23.50 uri.

Cena potovanja znaša 86.500 din – za osebo.

V vseh navedenih cenah za objavljena potovanja je vračunano:

– viziranje potnih listov v tujih predstavništvih, vozna karta od naše državne meje do kraja bivanja v tujini in nazaj do naše meje, vstopnice za državne muzeje in galerije;

– v Avstriji, Veliki Britaniji, Grčiji in Italiji pol-penzion (stanovanje, zajtrk in večerja);

– v Franciji popolna oskrba (stanovanje, zajtrk, kosilo, večerja);

— dva izleta v Grčiji — Dolfe, Peloponez;

izlet v Italiji do Neaplja in Pompejev;

– izplačilo denarja za osebno potrošnjo:

za Italijo ca. 6600 italijanskih lir;

za Grčijo ca. 360 grških drahem;

za Avstrijo ca. 450 avstrijskih šilingov.

Udeleženci potovanja v Francijo in Veliko Britanijo bodo morali po želji doplačati k navedenim cenam še po 15.300 dinarjev, za kar bodo dobili izplačanih 20 dolarjev v ustrezni valuti za svojo osebno potrošnjo.

Prijave:

Prijave za navedena potovanja je poslati do 10. aprila 1963 na naš naslov: Sindikat prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4.

V prijavi morajo biti naslednji podatki:

ime in priimek; dekliški priimek poročenih članic; datum in kraj rojstva; ime očeta in matere ter materin dekliški priimek; zakonski stan (navesti datum poroke); ime zakonskega tovariša; točen naslov ustanove, kjer je prijavljeni zaposlen; točen naslov stanovanja. Prijava mora biti čitljivo podpisana.

K prijavi mora dati priporočilo odbor sindikalne podružnice, kjer je prijavljeni prosvetni delavec včlanjen v sindikalno organizacijo. Prijav brez priporočila sindikalne podružnice ne bomo upoštevali!

Po prejemu obvestila, da je prijavljeni član sprejet na potovanje, je potrebno z izpolnjenimi formularji, ki jih bo član dobil iz Beograda, nakazati na naslov: Komisija za veze sa inostranstvom Sindikata prosvetnih i naučnih radnika Jugoslavije – Beograd in na tekoči račun številka: 101-18-608-52 polovični znesek stroškov za potovanje v tujino. Udeleženci potovanja v Francijo in Veliko Britanijo pa morajo vplačati poleg tega še 15.300 din, če bodo hoteli dobiti izplačan denar v odgovarjajoči valuti za svojo osebno porabo.

Ostalo polovico stroškov za potovanje je potrebno vplačati na navedeni naslov in tekoči račun pred odhodom v tujino, možno pa je tudi drugo polovico stroškov plačati v mesečnih obrokih do 10. decembra 1963. V tem primeru mora prijavljeni član poslati v Beograd odgovarjajočo menico, za obročno plačevanje potovanja.

Za navedena potovanja se lahko prijavijo vsi naši člani, ki še niso izkoristili devizna sredstva za leto 1963. Pripominjamo še, da je potrebno dobiti za vsa navedena potovanja jugoslovanski turistični vizum, za kar bo dobil vsak prijavljeni član potrebno vlogo iz Beograda za ObLO — oddelek za izdajo potnih listov. Opozarjamo še na to, da mora vsak udeleženec potovanja lastnoročno podpisati potni list in to pod fotografijo, ki je v potnem listu.

Republiški odbor

Aero

kvalitetne

akvarelne in

tempera

šolske barve

vost kakršnimkoli našim vzgojnim vplivom in da vzgaja prav vsaka vzgoja, ne glede na njeno kvaliteto. Tako pojmovanje otrokovega razvoja in vzgoje je statično in metafizično, saj razdvaja pedagoško enotnost in medsebojno pogojenost subjekta in objekta, otroka in vzgojitelja, zavesti in vzgoje. Resnica je prav nasprotna. Čim bolj heterogena, dinamična, labilna in nesinhronizirana je psihofizična struktura mladega človeka, tem bolj organizirano, vsebinsko poglobljeno in metodično niansirano mora biti naše vzgojno prizadevanje. Zato moramo iskati izhod iz današnjih vzgojnih težav predvsem v tem, da omogočimo mladini tako zaposlitev in razvedrilo, ki bošta s svojo vzgojno vrednostjo vplivali na integriranje in konstruktivno izživljanje mlade osebnosti in njenih sil; da vključimo v našo vzgojo intenzivne in aktivirajoče vzgojne in samovzgojne metode, ki bodo odstranjevale razdvajanje enotnosti objekta in subjekta vzgoje in s tem maksimalno zadolževale mlade ljudi za samovzgojo; da usposobimo naše vzgojitelje za čim bolj human stil vzgajanja, za intimnejše in bolj kvalificirano poklicno angažiranje. Vsako podcenjevanje vzgoje in vztrajanje na njenih preživelih tirnicah ali pa demagoško proklamiranje pomembnosti temeljitejše in naprednejše vzgoje, ne da bi jo tudi omogočili, bo porajalo vedno večje vzgojne težave in vedno manjši efekt.

Po vsem tem, kar smo povedali o družbeni funkciji današnje šole in o zahtevi časa po čim bolj intenzivnem in kvalitetnem vzgajanju in izobraževanju mladine in odraslih, je višja in kvalitetnejša izobrazba osnovnošolskega učitelja nepogrešljiv imperativ, ki ga ne gre več ignorirati in odlašati. Ne samo zato, ker bi zavlačevanje tega vprašanja vsak dan bolj ogrožalo uresničevanje družbenih vzgojno izobraževalnih smotrov, marveč tudi zaradi humanističnega odnosa družbe do učitelja in njegovega poklica. Znano je, da učiteljski poklic mnoge prosvetne delavce živčno tako močno izčrpava, da ogroža njihovo zdravje in ustvarjalno delovno sposobnost. Ker je temu vzrok tudi nezadostna usposobljenost učitelja za tak težak in odgovorni poklic, je družba dolžna, da učitelja primerno usposobi za naloge, ki mu jih nalaga.

O reorganizaciji šolanja učiteljstva je organizirala Zveza pedagoških društev Slovenije maja 1962 posvetovanje pedagoških delavcev, ki je sprejelo sledeče zaključke:

1. Da se čimprej organizira vsaj v Ljubljani pedagoška akademija z razrednim in predmetnim oddelkom.

2. Da se ukine možnost sprejemanja v učiteljski poklic vseh, ki nimajo predpisane pedagoške kvalifikacije.

3. Da se preneha s prakso murskosoboškega in mariborskega učiteljišča, ki z uvajanjem enoletne učne prakse po 4. letniku praktično skrajšujeta šolanje učiteljskega kadra na štiri leta. Kolikor nam je znano, so v Mariboru s to prakso prenehali, medtem ko jo v Murski Soboti še vedno zagovarjajo.

4. Sekretariat Sveta za šolstvo LRS naj pregleda materialno in kadrovsko stanje obstoječih učiteljišč in podvzame ustrezne ukrepe, da se najbolj kritične razmere čimprej izboljšajo.

Vsi ti zaključki so bili poslani tudi Svetu za šolstvo LRS s prošnjo, da jih prouči in omogoči njihovo realizacijo.

Kar se tiče prvega zaključka, zagotovitve višje šolske izobrazbe našemu osnovnošolskemu učitelju, se to vprašanje ni pomaknilo z mrtve točke, na kateri se vrti že več kot deset let. Zato si bo Zveza pedagoških društev Slovenije še naprej prizadevala, da se vprašanje višješolske izobrazbe učiteljstva čimprej in zadovoljivo reši.

Tudi kar zadeva materialne in kadrovske težave nekaterih učiteljišč se stanje še ni izboljšalo. Kolikor nam je znano je najbolj kritična kadrovska zasedba murskosoboškega učiteljišča, saj poučujejo pedagoške predmete, pa tudi nekatere druge, nekvalificirane učne moči. Če temu dodamo, da se tamkajšnji oblastni organi navdušujejo praktično za štiriletno učiteljišče z enoletno prakso, češ da je to idealna rešitev, ki daje učitelju možnost, da si pridobi najvišjo strokovnost, potem je razumljivo, da takšno učiteljišče ne more zadostiti osnovnim kriterijem učiteljske izobrazbe. Tudi celjsko učiteljišče težko usposablja svoje dijake za modernejši pouk, saj dela v zelo slabih in pomanjkljivih prostorih in to že vsa leta, odkar je bilo ustanovljeno. Avtonomnosti in demokratičnosti šolstva ne bi smeli razumeti tako daleč, da bi smeli biti ravnodušni ob tem, kako se usposablja za svoj nacionalni poklic slovenski učitelj. Ta ravnodušnost je tem manj razumljiva, ker je zavzel Svet za šolstvo LRS do materialnih in kadrovskih pogojev naših gimnazij mnogo bolj aktivno stališče. Zato ponovno apeliramo na sekretariat Sveta za šolstvo LRS in Svet sam, da ta vprašanja čimprej rešita.

Tudi okrajna pedagoška društva so bila ob teh vprašanjih premalo delovna. Nekatera so zanemarila tudi skrb za dopolnilno poglabljanje učiteljeve izobrazbe, čeprav jih zadolžuje program dela ZPDS in zaključki našega zadnjega plenuma, da posvetijo prav tem vprašanjem največ pozornosti. S sistematičnim dopolnilnim študijem, izhajajoč iz neposrednih potreb učiteljevega praktičnega dela in z vključevanjem učiteljstva v lažje proučevalne naloge bi morala pedagoška društva skupaj z zavodi za prosvetno pedagoško službo vzbujati interes učiteljstva za pedagoško teorijo, ki jo danes mnogi podcenjujejo tudi zato, ker je ne poznajo dovolj, ne uvidijo njene aplikativne vrednosti in je ne znajo povezovati vedno s svojo vzgojno prakso. Samo po sebi se razume, da mora zajeti strokovno izpopolnjevanje prosvetnih delavcev tudi družbeno politično izobraževanje, ki se ne sme omejevati le na formalno deklariranje socialističnih načel, temveč mora biti tesno povezano s splošnim in strokovnim izobraževanjem. Svetovnonazorska orientacija in družbeno politična razgledanost našega vzgojitelja morata biti integralni del njegove znanstvene pedagoške misli in konkretizirani v njegovi neposredni vzgojni praksi.

Ko govorimo o intenziviranju, racionaliziranju in dviganju kvalitete vzgoje, nikakor ne smemo mimo glavnega katalizatorja tega procesa, mimo pedagoške misli, Brez sistematičnega induktivnega proučevanja in osmisljevanja naše vzgojne prakse ter oplajanja vzgojiteljevega dela s pedagoškimi spoznanji — kar je seveda tesno povezano s temeljitejšim šolanjem našega učitelja — se vzgojna praksa ne bo kaj bistveno izboljšala. Vse doslej smo reševali pretežno le odnose med družbo in šolo, za kar je zadostovala miselna operacija dedukcije in jasna družbeno politična orientacija. Toda zgolj z obstojem vzgojnih smotrov, ustrezne organizacije šolstva in pedagoške normative naši otroci še ne bodo bolje vzgojeni in izobraženi. Najti moramo še najbolj ustrezno vsebino, pota in metode, kako bomo naše vzgojne smotne čim boljše, čim prej in s čim manjšimi težavami, najbolj adekvatno in učinkovito uresničevali. Tega pa brez temeljitega proučevanja neposredne vzgojne prakse ni mogoče zagotoviti. Interesantno je, da so prišli do tega prepričanja na primer v Sovjetski zvezi že 1931. leta. Takrat so razpravljali o stanju njihovega šolstva in sklenili, da je potrebno usmeriti najbolj sposobne pedagoške kadre v proučevanje vzgojne prakse. Ko je Krupska komentirala ta sklep, je zapisala: »Treba je najti pot, kako na najlepši način priti do sodobnega otroka, kako dvigniti spretnost vzgajanja in učenja... Praktična pomoč učitelju — vidite, to je danes potrebno.« (Krupska.)

(Poročilo Franca Strmčnika, predsednika Zveze pedagoških društev LRS, na nedavni skupščini Zveze.)

NAŠ NOVI ŠOLSKI VRT

Povojni čas je prinesel v našo družbeno, gospodarsko in socialno strukturo odločne preokrete, ki so nujno terjali tudi spremembe na področju šolstva. Tako smo dobili 1959. nov učni program, ki postavlja pred vso družbo zelo odgovorne učno-vzgojne naloge. Demokratični učni načrt daje krajevnim oblastem svobodno izbiro med ukrepi za izboljšanje učnega in vzgojnega dela. Med te sodijo predvsem svobodne aktivnosti učencev, ki povezujejo šolo z domom in jo tako približujejo življenju, vzbujajo spoštovanje do ročnih delavcev in ljubezen do dela ter ublažujejo razlike med ročnim in umskim delom.

Za izvajanje teh svobodnih aktivnosti učencev pa so šoli potrebni nekateri objekti, ki jih le ta nekdaj ni potrebovala. Takšni objekti so delavnice s kabineti, kuhinje, knjižnice s čitalnicami, šolski vrt, športni objekti i. pd.

Tako je šolskemu vrtu priznana važna vloga v učnem in vzgojnem procesu, obenem pa je postavljena odločna zahteva, da se njegova dosedanja izmaličena struktura korenito reformira. Tako je leto 1959 postalo važen mejnik v razvoju našega šolstva nasploh, posebej pa še v zahtevi, da se urede šolski vrtovi.

Nov učni program daje prednost vzgojnim smotrom pred učnimi, zato bomo tudi mi pogledali predvsem nekatere vzgojne činitelje. *Strokovno-tehnična vzgoja* temelji na praktičnem delu. Z dosledno uporabo sodobnega vrtnarskega orodja tipa KRT (nekoč Wolfovo orodje) bodo otroci delali z manjšim fizičnim naporom in uspešneje, kakor z uporabo motik stare vrste. Pri delu na eksperimentalnih gredah bodo učenci spremljali ves tehnični napredek na področju zaščite rastlin pred škodljivci in boleznimi, ali pa zvišanje hektarskega donosa ob pravilni uporabi agrotehničnih pripomočkov. To velja tudi za delo učencev rejcev malih živali na šolskem vrtu.

Družbeno-upravna vzgoja se mora uveljaviti pri upravljanju šolske zadruge, pri vodstvu najrazličnejših vrtnarsko-sadjarskih krožkov pod okriljem pionirskega odreda, pri komandnem štabu delovne brigade in podobno. Šolska mladina bo ob sodelovanju v takih in podobnih upravnih enotah spoznala načine in prednosti samoupravljanja in bo sposobna pozitivno vplivati na svoje okolje doma ali v krajevni skupnosti.

Idejno-politična vzgoja bo prišla do veljave ob oskrbovanju zemljišča pionirske zadruge, ob upravljanju z ostalimi objekti na šolskem vrtu, kjer bo možno prikazati prednosti kooperativne obdelave, mehanizacije in drugih činiteljev pred starim drobnolastniškim gospodarstvom. Tudi udejstvovanje v pionirski delovni brigadi nudi ugodne vzgojne faktorje za kasnejšo vključitev naše mladine v delovne akcije.

Estetska vzgoja: aktivno sodelovanje mladine pri oskrbi cvetja in drugega okrasnega rastja v šolskem poslopju in njegovi okolici, vzdrževanje reda in snage na območju šole, so močni činitelji pri vzgojnih prizadevanjih sodobne šole. Ob uveljavljanju le-teh bodo sčasoma izginili žalostni pojavi vandalizma nad prirodo.

Obča gospodarska vzgoja: v mladem človeku se ob takšni vzgoji pojavijo prve kali gospodarske zavesti in soodgovornosti za pravilno družbeno upravljanje. Z razmnoževanjem okrasnega rastja na šolskem vrtu in z razširjanjem po okolju skrbi šola za olepšavo podeželja. S tem ustvarja osnove za razvoj turizma, ki postaja ponekod izredno važen gospodarski činitelj.

To so le nekateri najvažnejši vzgojni činitelji, ki jih posreduje delo na šolskem vrtu.

Oglejmo si še na kratko, katere objekte naj bi imel sodobno urejen šolski učni vrt.

Začnimo z *zelenjadnim delom*, ki ga potrebuje vsako samostojno gospodinjstvo. V tem predelu bodo zbrane vrste in sorte vrtnin, ki jih gospodinja redno rabi. Ob vzgoji in oskrbi le-teh se porajajo v mladem človeku osnove kasnejšega pozitivnega člena družbe.

Učnim gredam bo po vsej verjetnosti vsak organizator odmeril najobsežnejši del zemljišča, kajti te se urejujejo glede na učno-vzgojne smotre in glede na število učencev po različnih združbah. Navedimo nekaj primerov. *Gospodarsko važne rastlinske skupine* morejo organizirati vsi tipi šol — torej podeželjske, mestne in one v industrijskih središčih. Take skupine so: žitarice, trave, detelje, oljarice, zdravilne, strupene zaščitene rastline i. pd. Nič manj važne niso *eksperimentalne grede*, na katerih moremo demonstrirati razne poskuse gnojenja, načine zatiranja bolezni ter živalskih in rastlinskih škodljivcev.

Ekološke grede z zbirkami najrazličnejših vrst in sort rastja ponazorujejo učencem biološke odnose med elementi žive prirode. Na takih gredah je na primer možno lepo prikazati opraševalne odnose in pogoje vetrocvetk in žužkocvetk pa tudi zanimive primere mesojedih rastlin. *Matičnjak* je oddelek, na katerem naj bi nazorno prikazali razne načine vegetativnega razmnoževanja, kakor potikanje, grebeničenje, grobanje, delitev koreninske mase, požlahtnjevanje in podobno.

Drevesnica spada na šolski vrt, čeprav jo nekateri strokovnjaki-sadjarji odsvetujejo. Dokler taka drevesnica ni komercialno usmerjena in je njen namen resnično le poučen, jo bomo priporočali šolskim vrtovom, predvsem podeželjskim. *Sadovnjak* naj bo urejen po sodobnih načelih. Prikaže naj najboljše vrste in sorte krajevnega sortimenta. Tudi pri tem ne sme biti nobenih komercialnih tendenc. Gre le za prikaz vzgoje drevesnih kron, za nego in zaščito sadnih rastlin.

Kompostišče je enakovreden učno-vzgojni objekt šolskega vrta, če je oskrbovanje pravilno. Nabava hlevskega gnoja je že sedaj problematična. Vedeti pa moramo, da bo v prihodnje v tem pogledu še slabše in da brez gnoja ni vrtnarstva, vendar lahko pravilno obdelan kompost povsem nadomesti hlevski gnoj. *Tople grede* so nam potrebne, kolikor jih ne bi mogli nadomestiti s sejalnimi in pikirnimi zabojčki. Priporočamo vsaj dobro izdelano pokrito gredo, kajti naprava in oskrba pravilnega gnojaka je zahtevna, zamudna in terja precej strokovnega znanja.

Navedli smo najpotrebnejše objekte, vendar jih bo treba marsi kje še dodajati, in sicer po načelu: Šolski vrt naj prikaže vse, česar v okolici ni. Takim šolam, posebno mestnim, bi mogli ali morda morali dodati še alpinetum, terarij, akvarij i. pd. Vse navedene elemente naj bi harmonično povezovale gredice okrasnega rastja. Če je vrt večjih razsežnosti, se bomo lahko odločili za napravo posebnih cvetličnih gred (rosarij i. pd.), ob skromnejših razmerah pa bomo z rabatami in drugimi vmesnimi nasadi dosegli prav tako ugoden videz in vzgojni učinek.

Šola vzgaja mladi rod, ki naj bi vzgojno vplival tudi na svoje okolje. Tako dobivajo vzgojni vplivi šole vse širše področje, šola pa postaja res prava obča vzgojna ustanova — šolski vrt pa je enakovreden činitelj v tem vzgojnem procesu.

Za zaključek samo še ugotovitev, da so prej navedeni elementi učnega vrta, kakor tudi vzgojni činitelji praktično preizkušeni na učnem vrtu osnovne šole Hudinja pri Celju.

Janko Prislan

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA
LJUBLJANA, TITOVA 3

Založba Mladinska knjiga je izdala v marcu zbirko »Čebelica«:
Ch. Dickens: ČAROBNA RIBJA KOST, 100 din, 250 din
V aprilu: M. MIHELIČ: PETER IZ TELEFONA, 100 din, 250 din
V marcu »SINJI GALEB«: F. Bevk: UČITELJICA BREDA 250 din, 650 din
V aprilu: F. S. Finžgar: GOSPOD HUDOURNIK, 250 din, 650 din
V marcu »Kondor«: J. Kersnik: CIKLAMEN-AGITATOR, 250 din, 650 din
V aprilu: I. Cankar: NA KLANCU, 250 din, 650 din
A. Aškerc: IZBRANE PESMI, 250 din, 650 din
J. Jurčič: DESETI BRAT – ponatis

V zbirki »KOSMOS« smo izdali naslednje knjige, ki so še na zalogi:
Einstein-Infeld: RAZVOJ FIZIKE OD NEWTONA DO KVANTNE TEORIJE, brošura 500 din
Breskvar-Uršič: »VEGA« MATEMATIČNE IN DRUGE TABELE IN OBRAZCI, celoplatno 350 din
Vera Brnčič: RUSKA SOVJETSKA KNJIŽEVNOST, brošura 580 din
L. M. Škerjanc: GLASBENI SLOVARČEK, 540 din, 1100 din
C. Cvetko: OPERE IN NJENI MOJSTRI (izide do konca marca)
M. Martin: FILMSKI JEZIK (izide v aprilu)

Vse knjige dobite v vseh knjigarnah ali direktno pri prodajnem oddelku založbe, Ljubljana, Titova 3/I

PO POŽARU PRENOVLJENA PRODAJALNA
»VARTEKS OBLEKE«
LJUBLJANA — Čopova ulica 7
VAS VABI,
da si ogledate elegantno opremljeno samoizbirno prodajalno. Popolnoma nova velika zaloga zadnjih modelov ženske, moške in otroške konfekcije za letošnjo pomlad po tovarniških cenah. — **Prodajalna je začela redno poslovati v petek, 15. marca 1963.** — Vljudno vabljeni!

V drugi seriji zbirke »PLANET« bodo izšle naslednje knjige:

Jože Pahor:
POTOVANJE SKOZI SKRIVNOSTNI SVET
Poglavitno pozornost posveti avtor uporabi radioaktivnih žarkov v industriji, zdravstvu, biologiji itd. in navaja primer iz naše industrije in inštitutov, kjer smo že pričeli z načrtno uporabo radioaktivnih izotopov

Lisagorov — Tongur:
POLIMERI IN ŽIVLJENJE
Avtorja izredno jasno in pregledno razlagata zamotane procese v kemizmu žive celice. Iz polimernih spojin, ki so sicer osnovni gradbeni element človeškega organizma, izdelujemo raznovrstne predmete od avionskih delov do kirurških instrumentov

Rejic Marjan:
TISOČERI OBRAZI SLADKIH VODA
Slovenija je dežela, ki slovi po lepih gorskih vodah, ribištvu in turizmu. Zaključno poglavje govori tudi o odpadnih vodah. Znano je, da industrijske odplake uničujejo ribje bogastvo naših voda. Avtor se dotika tudi tega problema in daje nasvete, kako naj bi se izognili vsakoletnim milijonskim škodam v našem ribištvu in turizmu

Čuček Janko:
PLASTIČNE MASE
Čeprav imajo ljudje vsak dan opravka z umetnimi masami, presenetljivo malo vedo o njih, znana so jim samo imena: najlon, polivinil, perlon, itd. Čučkova knjiga bo prva praktična poljudnoznanstvena publikacija, ki bo seznanila bralce s temi značilnimi proizvodi našega stoletja

Heuvelmans Bernard:
PO SLEDOVIH NEZNANIH ŽIVALI
Na prvi pogled bi človek mislil, da gre za fantastične pripovedi, vendar je tematika bioleško popolnoma utemeljena. Pisatelj pripoveduje o domnevno izumrlih in še neznanih živalih, o katerih so mnogi mislili, da so zgolj utvara in plod domišljije avanturističnih raziskovalcev
Vseh pet knjig enotne vezave bo obsegalo okrog 1500 strani. Letna naročnina na zbirko znaša 3500 dinarjev in je plačljiva največ v sedmih zaporednih mesečnih obrokih po 500 dinarjev.

ZALOŽBA
Cankarjeva založba, Ljubljana, Kopitarjeva 2/II

Obletnica mature

Maturantke IV. d I. ljubljanskega učiteljišča, ki so maturirale 1953, naj javijo svojo udeležbo za praznovanje 10-letnice mature s točnim naslovom tovarišici Mam Heleni, Osnovna šola Dobrova pri Brezicah. Natančna navodila sledijo.

Pojasnilo

Iz tehničnih razlogov je moralo tokrat izostati nadaljevanje »Veselih in vsakršnih iz popotne šolske torbe«; zgodbo bomo nadaljevali prihodnjič.

»PROSVETNI DELAVEC«

List izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 33-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Poštni predal: 355-VII — Letna naročnina 400 din, za šole in ustanove 700 din — Štev. tek. rač.: 600-14/608-16 — Tiska ČZP »Ljudska pravica«.

Sodobni vizualni pripomočki za šolski pouk

Sodobni vizualni pripomočki za nazoren pouk, zlasti film in diafilm, so si uspešno utrli pot v naše šole. Projektorjev za 16 mm film je sicer razmeroma malo, večina šol pa ima že projektorje za diapozitive in diafilme, ki pomenijo zelo uspešno in dovolj ceneno pomagalo, zlasti diafilm, ki ni vezan na dodatne izdatke za okvirčke. Diafilm vsebuje 30 do 40 črnobelih ali barvnih slik v enem traku, v določenem vrstnem redu, zato ni nevarnosti, da bi se posamezne slike izgubile ali zmešale. Predavatelj ima določeno snov, ki jo obravnava v šolski uri, takoj pri roki. V priloženi brošurici pa najde kratko in jedrnato besedilo, ki lahko v nekaterih primerih nadomesti pomanjkanje učbenikov.

SAVA FILM (Zavod za šolski in poučni film, Ljubljana, Grošljeva 4) je ustvaril, v skladu z učnimi načrti in sodelovanjem strokovnjakov pedagogov, lepo vrsto črno-belih in barvnih diafilmov. Večina šol je tudi že prejela pregledno urejen seznam in cenik teh diafilmov. Mnoge šole pa je že obiskal uslužbenec »Sava-filma« in jih seznanil, kako si diafilme najugodneje nabavijo.

Da bi zajeli vse šole in vse predavatelje, sporočamo naslednje:

1. Sava film je pripravljen poslati seznam diafilmov vsaki šoli in posameznim predavateljem brezplačno, če sporočijo svojo željo na navedeni naslov zavoda.

2. Sava film bo v bodoče objavljal v »Prosvetnem delavcu« naslove vseh na novo izdelanih diafilmov, s kratkimi osnovnimi podatki in ceno.

Prav tako bo objavljal naslove vseh novih filmov, ki so na razpolago za izposojanje.

Razen proizvodnje diafilmov vodi namreč Sava film tudi IZPOSOJEVALNICO poučnih in igranih filmov na 16 mm filmskem traku. Filme izposoja na podlagi naročilnice, ki naj vsebuje številko filma in rok izposoje. Dnevna izposojnina znaša 1.20 din od metra za črno-beli film in 2.50 din od metra za barvni film, če gre za poučne filme. Za igrane filme pa je izposojnina 1500 din od posameznega filma. Vsi filmi so zvočni.

Naročilnice je treba poslati na naslov: Sava film, izposojevalnica, Ljubljana, Trubarjeva 23, telefon 37-374. Tu prejmete in naročate lahko tudi katalog zavodovih filmov, seznam filmov tujih predstavništev, ki so na razpolago, in vse informacije.

NOVI DIAFILMI

01 KNJIŽEVNOST
St. 102 – Anton Tomaž Linhart, 26 slik, 1100 din (črnobeli).
St. 103 – Kranjski komedijanti, 31 slik, 1000 din (črnobeli).
St. 106 – Fran Levstik, 27 slik, 1250 dinarjev (črnobeli).
St. 121 – Tone Seliškar, 36 slik, 1000 din (črnobeli).

02 ZGODOVINA
St. 603 – I. svetovna vojna in oktobrska revolucija, 42 slik, 1300 din (črnobeli).
St. 604 – Naši narodi med I. svetovno vojno, 30 slik, 1000 din (črnobeli).

03 OSNOVE UMETNOSTNE VZGOJE
St. 201 – Slovensko srednjeveško stensko slikarstvo, 43 slik, 2300 din (barvni).
St. 202 – Baročno slikarstvo ljubljanskega središča, 30 slik, 1700 din (barvni).
St. 402 – Ivan Grohar, 24 slik, 2500 dinarjev (barvni).

04 ZEMLJEPIS
St. 309 – Avstralija, 34 slik, 1500 dinarjev (barvni).
St. 310 – Britansko otočje, 34 slik, 2100 din (barvni).
St. 311 – Norveška, 40 slik, 1500 dinarjev (barvni).
St. 316 – Bližnji vzhod, 39 slik, 1700 din (barvni).
St. 707 – Premogovniki LRS, 32 slik, 900 din (črnobeli).
St. 703 – Gospodarski razvoj FLRJ, 121 slik, 1800 din (črnobeli). (Ta diafilm smo zaradi ugodnejše cene ponovno kopirali v črnobeli tehniki.)

06 FIZIKA IN ASTRONOMIJA
St. 106 – Sila mišic enostavni stroji, 32 slik, 1600 din (barvni).

07 KEMIJA
St. 710 – Veda – njene lastnosti in pomen, 32 slik, 2000 din (barvni).

08 BIOLOGIJA IN GEOLOGIJA
St. 103 – Izumirajoča plemena, 27 slik, 950 din (črnobeli).
St. 105 – Izumrle živali, 28 slik, 1500 din (barvni).
St. 114 – Ptiči pevci, 31 slik, 1500 dinarjev (barvni).
St. 201 – Rastlinstvo in živalstvo planinskega sveta, 32 slik, 1500 din (barvni).
St. 202 – Rastlinstvo in živalstvo tropskih gozdov, 33 slik, 1300 dinarjev (barvni).
St. 203 – Rastlinstvo in živalstvo polarnih krajev, 29 slik, 1500 dinarjev (barvni).
St. 204 – Rastlinstvo in živalstvo pustinj in pušćav, 37 slik, 1700 din (barvni).

09 SPOZNAVANJE PRIRODE IN DRUŽBE
St. 103 – Gozd, 29 slik, 1700 din (barvni).
St. 105 – Naše okrasne rastline, 33 slik, 1500 din (barvni).

11 TEHNIKA
St. 102 – Gradnja mostov, 36 slik, 1100 din (črnobeli).
St. 103 – Metodika tehničnega pouka, 34 slik, 2100 din (barvni).

12 INDUSTRIJA – TEHNOLOGIJA
St. 103 – Od boksita do aluminija, 35 slik, 1700 din (barvni).
St. 113 – Jeklo in jekleni proizvodi, 29 slik, 1500 din (barvni).

14 ZDRAVSTVO
St. 105 – Zdravila, 35 slik, 2000 din (barvni).

20 RISANKE
St. 512 – Moj dežnik je lahko balon, 20 slik, 1500 din (barvni).
St. 513 – Pravljica o šivilji in škarjicah, 17 slik, 1500 din (barvni).
St. 517 – Liščki, 42 slik, 2000 din (barvni).

SAVA FILM — Ljubljana, Grošljeva 4

Ključ k večjemu učnemu uspehu

ISKRA kinoprojektor za ozki film KO-6

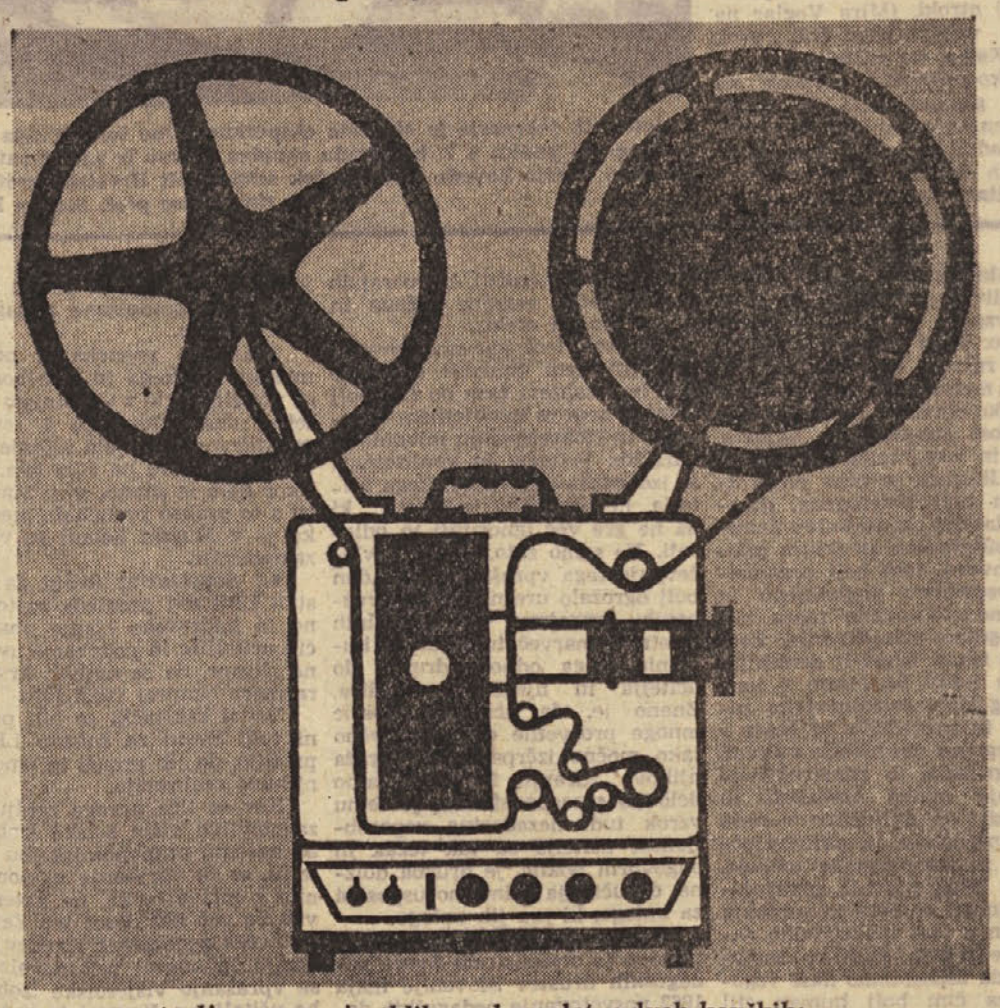

- poenostavljena zunanja oblika — komplet v dveh kovčkih;
- reprodukcija filmov s svetlobnim in magnetnim zvočnim zapisom;
- predvajanje filmov za navadno ali široko projekcijo (Cinema-Scope);
- poljubno komentiranje predvajanih filmov z mikrofonom;
- reprodukcija glasbe ali govora prek gramofona ali magnetofona;
- občutno manjša teža aparature — prenosna izvedba;
- številne konstrukcijske izboljšave.